

Vibeforår i landbrugslandet 2021. "Ørken med vilje".

Af Niels Andersen

Sammenfatning

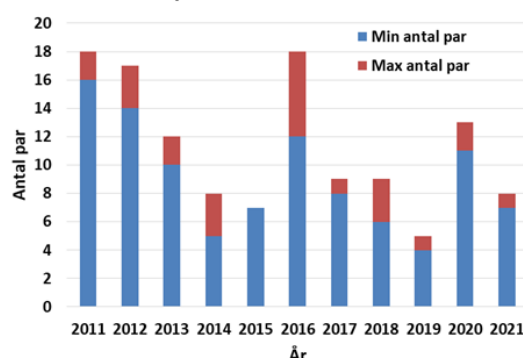
Med start 1. marts og så hver dag ud i Vibeforåret indtil det er blevet sommer, hvor afslutningen sker den 30. juni. Ud af de 122 dage, der er til rådighed, er i år 117 fyldt op af feltarbejde med Vibene og de andre landbrugsfugle i centrum: 103 arter set på 12.104 observationer af i alt 43.246 fugle. Det er et stort tal, så min 11 år lange og kontinuerlige overvågning af fuglelivet på 1.200 ha sydfynsk landbrugsjord hviler på et solidt fundament. Jeg ser med egne øjne, at landskabet gennem landbrugsdriften formes i retning af en mere ensartet og monoton dyrkningsflade. Levestederne forsvinder, når småbiotoperne fjernes. Der bliver stadig mindre plads til fuglelivet. Udviklingen afspejles i mine beregninger ud fra tilgængeligt talmateriale fra hele Danmark: Vi har mistet mere end 5 mio. fugle i landbrugslandet i de seneste 45 år. En udvikling, der desværre bare fortsætter – også for de tidligere almindelige fugle derude. Langsomt og ubemærket bliver der stadig større huller i lærkesangens lydtafet, Vibens volter er næsten forsvundet. Svalerne flyver sultne rundt, den lille sorte Stær er blevet kapitaliseret som "Sort Sol" og Gulspurvens levende hegn er barberet ned til ubrugelig død hæk. Hvornår så du sidst set en Agerhøne? Artstilbagegang ser og hører man ikke. Det må dokumenteres. Det kan mine optællinger bruges til.

"Vild Med Vilje" er en bevægelse for alle, der vil gøre en konkret og lokal forskel for at gøre naturen vildere, rigere og mere mangfoldig. "Ørken med vilje" er min beretning om de nødlidende forhold for fuglene og naturen i det sydfynske landbrugsland, og som sikkert er dækkende for hele landet.

Indhold

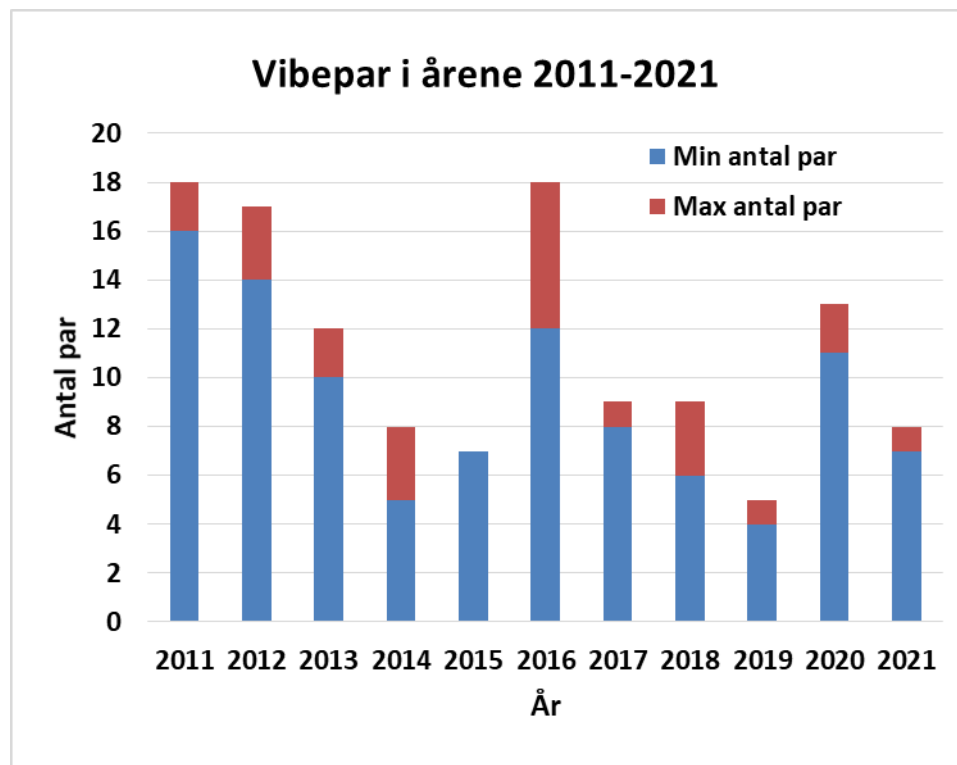
Sådan blev Vibeforåret 2021	2
Vibens foretrukne markafgrøder	3
Fra mit undersøgelsesområde	7
To lavninger, to skæbner	10
Det vitale vand eller ørken med vilje	14
De mange samtaler i naturen	14
Den sørgelige tilbagegang	16
Markens fugleliv er tæt på kollaps	
– 5 millioner fugle er væk	17
Nyt fra Vibeværnsfronten	20
Genbesøg på Vibelokaliteter	24
Fuglene i landskabet	27
Kilder og supplerende læsning	32
Tak	33
Vibens forår i 2021, Appendix 1	34

Vibepar i årene 2011-2021

Sådan blev Vibeforåret 2021

Vibeforåret 2021 i mit overvågningsområde i det sydfynske landbrugsland blev under gennemsnittet. Kun et enkelt par fik unger på vingerne, men mange fik deres ynglesæson spoleret af forskellige årsager: Landbrugsdrift, pludselig vandstigning og prædation. Da mange Viber således måtte opgive at se deres førstlagte kuld blive til unger med flyvedygtighed, flyttede de da væk fra deres førstevalg af marker. Da stod de forårssåede vårbygmarkerne med tæt og ret høj vegetation, så Viberne flyttede tilsyneladende ind i de stadig åbne spinatmarker, hvor de slog sig ned og forsøgte sig endnu en gang, men det tidspunkt er så langt henne på afgrødernes vækstsæson, at det er vanskeligt at følge kuld og ynglesucces. Disse omlæggerpar

skal dog ikke tælles med igen, da det jo ikke drejer sig om nye fugle, derfor lander antallet af ynglepar i år på 7-8 par i det ca. 1.200 ha store landbrugsland vest for Svendborg, hvor jeg de seneste 11 ynglesæsoner har fulgt Viberne indgående. Gennemsnittet for perioden har været 10 par. Det er under 1 par pr 100 ha.

Figur 1. Der er to toppe på opgørelsen af Vibepar i mit område i de seneste 11 ynglesæsoner. De falder begge i regnrige forår, så: "Jo vådere, jo Vibere".

Jo vådere, jo Vibere. Nå, ja, måske ikke ment så bogstaveligt... Vibeunge fra i år. Foto: Flemming Johansen.

Vibens foretrukne markafgrøder

Det er med 11 års erfaring i bagagen, at Vibens foretrukne afgrøder kan bestemmes til at være frøspinat og vårbyg i nævnte rækkefølge. Frøspinat kun dækker en brøkdel af det med vårbyg tilsåede areal. Alligevel træder frøspinat til som den afgrødemagnet, der yder Viberne det alternativ til redeplacering, når det af den ene eller anden grund er gået galt i andre marker. Spinat er en specialafgrøde, dens tiltrækningskraft er som tidligere tiders roemarker, men det er kun over de seneste fem år, den er nået til Sydfyn. Hvert af disse år har spinatmarkerne til gengæld lagt jord til en betydelig del af Viberederne. Ikke hvert år har afgrøden været placeret på mine 9 dagligt besøgte markblokke, men nok indenfor det rektangel, der med sine 1.200 ha udgør mit undersøgelsesområde. I år lå 12 ha indenfor mit undersøgelsesfelt, mens yderligere 20 ha lå udenfor og det havde ikke daglige, men mere sporadiske observationer til følge. Sammenlagt var der nok 8 par "spinatfugle", men ynglesuccessen forbliver ukendt. Markerne var terrænmæssigt uoverskuelige fra offentlig vej og markveje.

*Tabel 1. Her vises samlet for alle markblokkene over en 11-årsperiode antallet af ynglepar fordelt på afgrøder. Det er en bemærkelsesværdig forandring, som efter 2016 indtræder, idet Vibetilstedeværelsen næsten helt forsvinder fra vinterafgrøderne, da spinat introduceres. * betyder, at marker udenfor mit undersøgelsesfelt er medregnet og antallet af par derfor ikke stemmer helt overens med figur 1, side 2.*

År	Par i alt	Vårafgrøder			Vinterafgrøder			Flerårige afgrøder	
		Vårbyg	Havre	Spinat	Vinterhvede	Vinterbyg	Raps	Frøgræs	Afgræsset
2011	16-18	3+1			3+3+3	3		0-2	
2012	14-17	4-6+2			4	3		0-1+1	
2013	10-12				6-7+ 1-2		2	1	
2014	5-8	1 (3)				4			
2015	7	2			2			3	
2016	12-18	6-9			5			(1-2)	1
2017	8-9	4-5	1	3					
2018	6-9			3+3			0-3		
2019	4-5	3-4		1					
2020	14-19*	7-8 (1)		4+3*				3	
2021	15-16*	4-5		8*	3				
Sum	103-131	42-51	1	25	30-32	10	2-5	9-13	1

Spinat som afgrøde er at sammenligne med tidligere tiders roemarker. Såtidspunktet og den gode plads mellem rækkerne, som bliver holdt åben indtil planterne lukker rækkerne, giver de åbne forhold, Viben foretrækker. Her færdes nu kun giftsprøjter og radrensere. Især de sidste er fatale for redeoverlevelsen, hvis ikke landmanden er opmærksom.

Afgrøder i dansk landbrug 1971-2021, se [her](#).

Viberede i spinatmark vest for Egense Kirkevej den 21. maj 2021. Samme dag blev reden afmærket med svajestokke. Spinaten er endnu kun få cm høj, da den er sået den 5. april og efter et koldt forår har den endnu ikke fat. Marken blev radrenset den 9. juni, og reden overlevede i kraft af afmærkning.

Spinatmarken vest for Egense Kirkevej 6. juni. Her ruger mindst et par. Marken radrenses 3 dage senere, men takket være afmærkning, skånes reden.

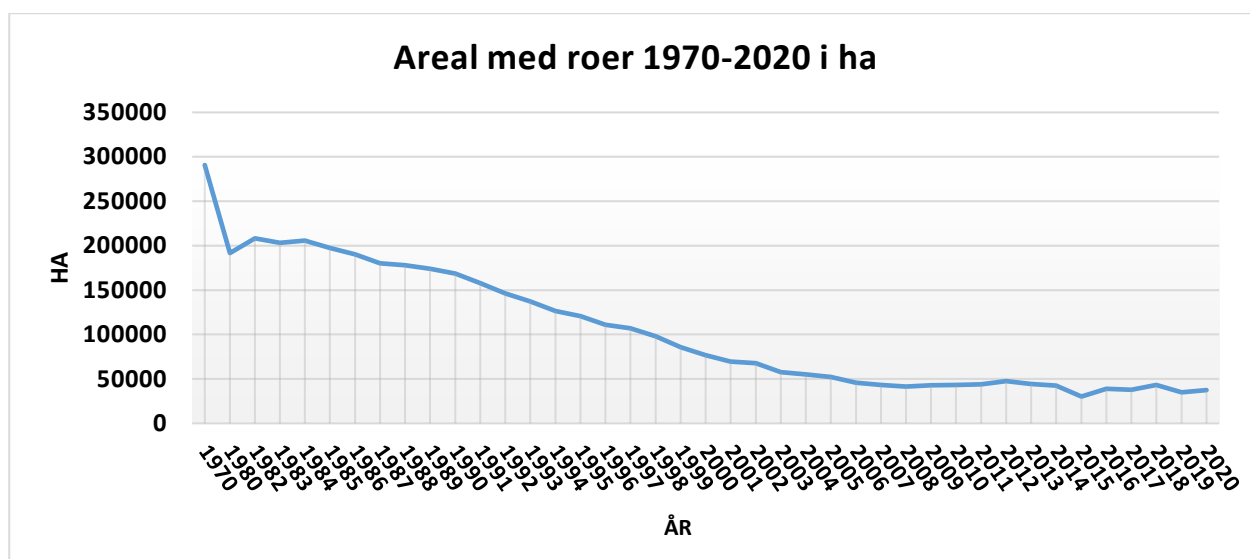
"Min forvalter Torben lover mig, at han vil gøre sit bedste og instruere entreprenøren der kommer med radrenseren om at være ekstra opmærksom på viben. Jeg tror heldigvis at du har motiveret vore ansatte på Hvidkilde således, at de tænker positivt om viben og dens reder".

Christian greve Ahlefeldt-Laurvig-Lehn

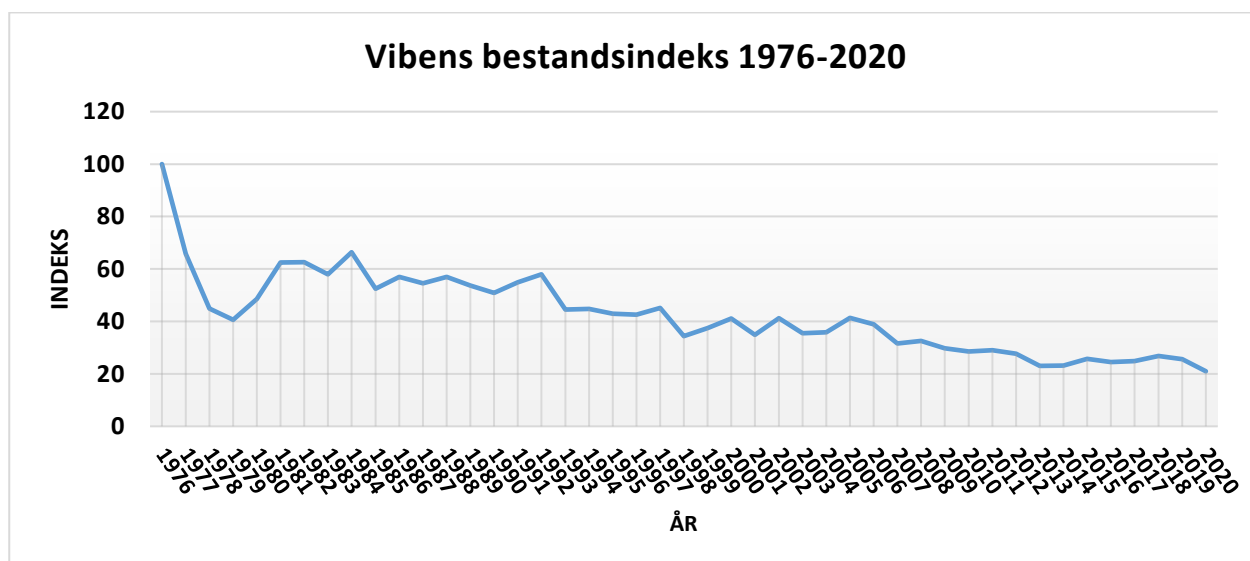

Hvidkildes spinatmark radrenses den 13. juni. Den opmærksomme entreprenør (traktorfører) opdager 5 Vibereder med æg og 3 med unger. Han bliver rost for sin indsats. I marken var rederne ikke afmærket.

Nedenfor har jeg sat to figurer op over hinanden. Der er en påfaldende overensstemmelse mellem dem. Den øverste viser roemarkernes stærkt faldende areal i perioden 1970 til 2020. Nedenunder ses Vibens bestandsmæssige deroute i næsten samme periode. Der *kan* være tale om en sammenhæng.

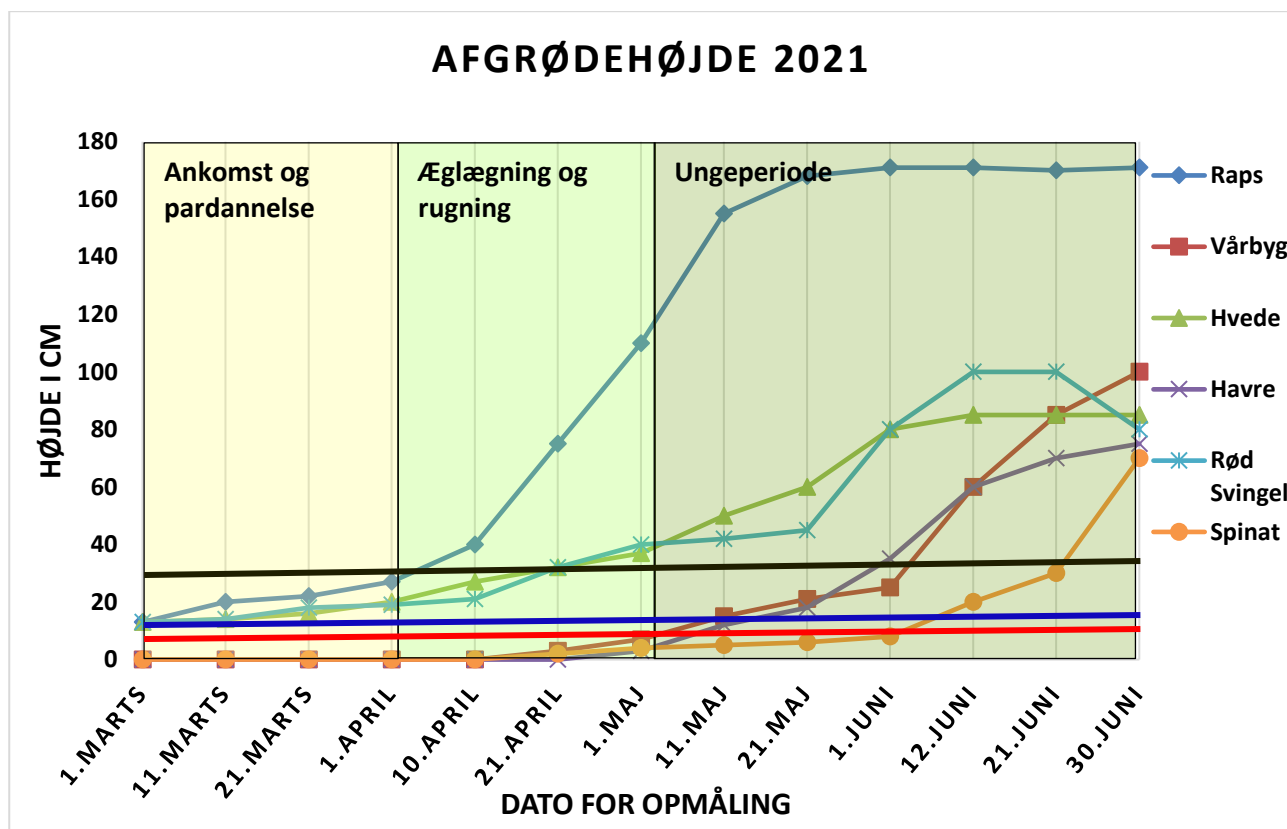
Figur 2. Arealet med roer i Danmark i perioden 1970-2020. Kurvens forløb er næsten identisk med Vibens bestandsnedgang i samme periode, se nedenfor. Den sidste fynske sukkerfabrik i Assens lukkede i 2006.

Figur 3. Vibens bestandsindeks for 1976-2020. Første år sættes til 100, de øvrige år i forhold til dette. Indekset har aldrig været lavere end nu. Historisk lavt, som det hedder i nyhedsstrømmen. 4 ud af 5 Viber er forsvundet i perioden. Den samlede danske bestand blev i 2019 vurderet til 17.115 par.

Parallelt med Vibeovervågningen i mit område, ser jeg på landbrugsdriften. Det betyder, at jeg holder øje med driften af markerne for at kunne drage konklusioner om Vibens udbredelse overfor driftsforhold, afgrødehøjde og -tæthed. I praksis måler jeg afgrødehøjden ca. hver 10. dag ude på markerne. Jeg måler rækkeafstanden i hver af de enkelte afgrøder, da åbenhed og Vibekyllingernes frie færdsel på markerne har betydning. Desuden udarbejder jeg hvert år et samlet oversigtskort med afgrødefordelingen på de 1.200 ha. På næste side forsøger jeg at rede trådene ud med hensyn til afgrøder, vækst, rækketæthed, såtidspunkt i forhold til Vibernes ynglesæson.

At vårbyg og frøspinat foretrækkes af Viberne må stå klart, når man ser min figur 4 nedenfor, opdateret for 2021. Her vises de relevante afgrøders vækst og højde henover de fire måneder, mit "Vibeforår i landbrugslandet" forløber.

Figur 4. Afgrødernes højde gennem sæsonen koblet sammen med Vibeforåret. Kun de relevante afgrøder fra mit undersøgelsesområde er medtaget. Jeg foretager opmålinger med 10 dages mellemrum. Bo Svenning Petersen har i [EUROPEAN UNION MANAGEMENT PLAN FOR LAPWING 2009-2011](#) givet en detaljeret beskrivelse af afgrødehøjdens betydning for, hvilke marker Viben slår sig ned på for at yngle. Afgrødehøjden skal helst være under 8 cm i tætte afgrøder (rød vandret streg). 15 cm i mere åbne afgrøder (blå vandret streg). Der tolereres op til 30 cm hvor planteafstanden er stor (sort vandret streg). Det giver vårafgrøder et Vibefortrin fremfor fx efterårssåede hvedemarkers vækstforspring. Det fortæller også, hvorfor Viben generelt klarer sig så dårligt på dyrkede marker, sammenlignet med fx enge.

Tabel 2. Rækkeafstanden for relevante afgrøder. Tabellen kan ses som et supplement til figur 4. Fra venstre mod højre og med mørkere baggrundsfarve ses afgrødernes varighed i marken. Vårafgrøderne sås i april, vinterafgrøderne i september året i forvejen, mens græsafgrøderne oftest har længere end en sæsons varighed på marken.

Afgrøde	Vårafgrøder			Vinterafgrøder			Flerårige afgrøder	
	Vårbyg	Havre	Spinat	Vinterhvede	Vinterbyg	Raps	Frøgræs	Afgræsset
Rækkeafstand	13 cm	12 cm	45 cm	12-16 cm	12 cm	20-50 cm	Tæt år 2	Tæt

Tabel 3. Omtrentlige såtidspunkt. Det nøjagtige såtidspunkt er afhængig af vejrforholdene. Et vådt eller koldt forår forskyder tidspunktet for såningen af vårafgrøder i marken, og netop vårafgrødernes såtidspunkt med den forudgående jordbehandling er af afgørende betydning for gennemførelsen af Vibens yngleforløb, da det let kan komme til at karambolere, så førstlagte kuld ødelægges.

Afgrøde	Vårafgrøder			Vinterafgrøder			Flerårige afgrøder	
	Vårbyg	Havre	Spinat	Vinterhvede	Vinterbyg	Raps	Frøgræs	Afgræsset
Såtidspunkt	1-5/4	25/4	3-29/4	20/9	10/9	20/8-1/9	1/4	-

Fra mit undersøgelsesområde

Mine observationer foretages i 9 markblokke (benævnt M 1 -M 9) i et landbrugsområde vest for Svendborg.

Figur 5. Mit 1.200 har store undersøgelsesområde med de 9 markblokke (M 1- M 9) og de ca. 40 faste stop til at overskue marken, rød prik. Grøn prik indikerer sikre Vibereders placering, mens gul prik er usikre redeplaceringer. Der er på kortet ikke taget højde for omlagte kuld. De to vitale spinatmarker er angivet. Forkortelser refererer oftest til ejerforhold.

Jeg følger Viberne nøje og er i felten dagligt fra 1. marts til og med 30. juni. I år 117 dage ud af de 122 mulige. Der er tale om systematiske optællinger og observationer, indtil nu over 11 år, i alt 1098 dage: Samme rute, samme stop, samme tidsforbrug, samme metode, samme antal dage -samme observatør. De 400-500 timers årlige feltarbejde giver et fuldt sammenligneligt resultat over hvilke arter og med hvilken hyppighed fuglene forekommer i landbrugslandet. Mit materiale er stort med årligt 40.000 – 50.000 fugle og mere end 10.000 observationer fordelt på godt 100 arter. Der udføres ikke andre tilsvarende undersøgelser, så må mit store materiale taler med stor vægt. Læg hertil også de systematiske iagttagelser af landbrugsdriften, og du har med de årlige afrapporteringer "Vibeforår i landbrugslandet" en præcis beskrivelse af det moderne landbrugs påvirkning af natur og fugleliv. Landbrugslandet dækker ca. 60 % af vort land.

Selvom jeg først indleder Vibeforåret systematisk den 1. marts, færdes jeg i området dagligt. Til mit undersøgelsesområde ankommer Viberne oftest i dagene omkring månedsskiftet februar-marts.

To dejlige Vibebilleder fra den umiddelbare ankomst i de første dage af marts. Fuflene er endnu i vinterdragt og hannerne kommer først. Hunnerne følger et par uger senere. Til den tid vil hannerne have påbegyndt territoriedannelsen og vibeskriet genlyder over markerne. Det er Vibeforår igen! Begge fotos: Leif Sørensen.

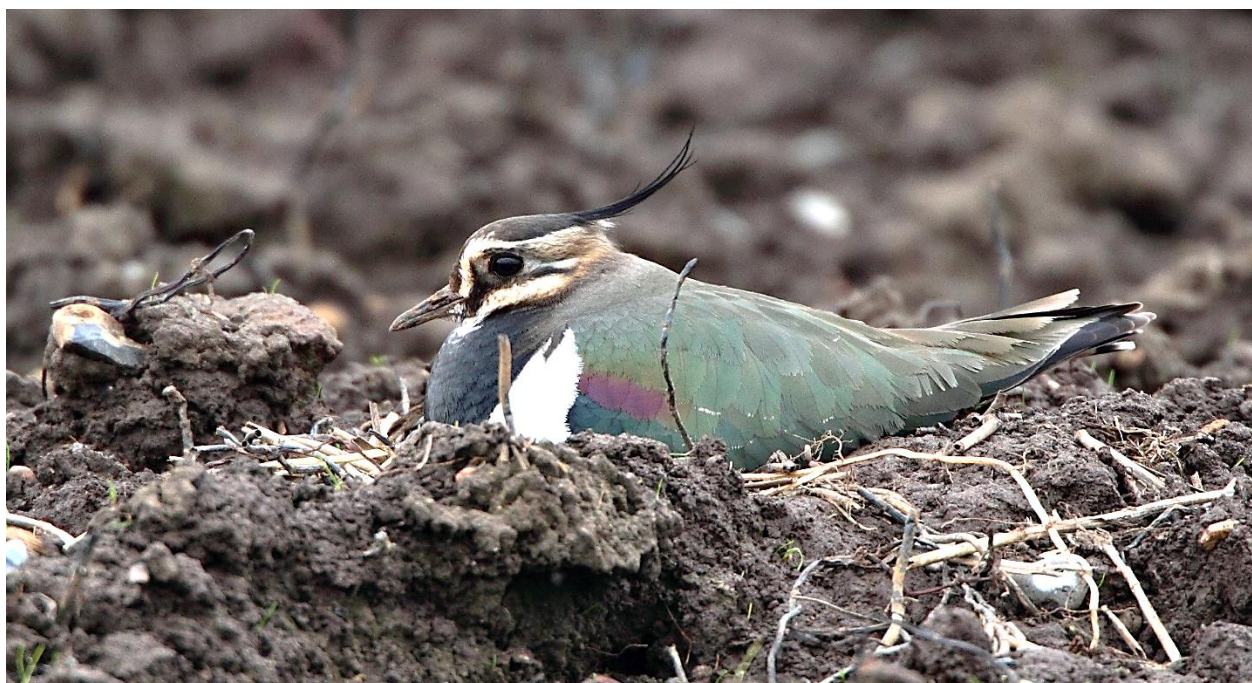
Tabel 4 over ankomstdatoer fra 2012-2021 til mit undersøgelsesfelt. Den gennemsnitlige dato for alle årene har været den 26. februar.

År	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ankomstdato	2/3	4/3	10/2	1/3	26/2	1/3	24/2	22/2	2/3	1/3

Viben er en vejrtrækfugl, hvis ankomst er bestemt af vejrliget og derfor påvirkes af vinterens udstrækning og forårets frembrud. Langt større udsving er der tilsyneladende, når talen er om tidspunktet for æglægningen og rugningens start. Det kan være påvirket af forårsarbejdet i marken, som igen er underkastet vejrliget, hvor sne, kulde og nedbør spiller afgørende ind.

Tabel 5 over iagttagelser af første rugende fugl i mit forsøgsfelt fra 2012-2021. Der er en samlet variation på mere end en måned.

År	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Første rugedato	25/3	13/4	30/3	2/4	2/4	16/4	27/4	30/3	11/4	4/4

Rugende Vibe i det tidlige forår. Når Viben ligger dybt i marken, er det tegn på, at rugningen er gået i gang. Foto: Jørgen Dam.

Tabel 6 over Vibe-parrenes fordeling i markblokkene 2011-2021. Det ses, at ingen markblok har huset Viber alle år. Fuglene flytter rundt efter afgrøderne. M X er oftest spinatmarker udenfor M 1- M 9.

	M 1	M 2	M 3	M 4	M 5	M 6	M 7	M 8	M 9	M X	Par, i alt
2011	0-2	3	3	3	4	3					16-18
2012	0-1	3	3	3	4	3					14-17
2013				0-1	6-7	2-3	1-2				10-12
2014							4	3	1		5-8
2015			3		2				2		7
2016		1	8		1	0-2	5		1		12-18
2017			3			3		3			8-9
2018			3				3	0-3			6-9
2019				3-4						1	4-5
2020			6	0-1	3			2		4-7	14-19
2021			4-5		3					2-8	9-14
I alt	0-3	7	33-34	9-12	23-25	11-14	13-14	8-11	4	7-16	105-139

Står Vibehunnen derimod opret, er der ofte tale om en ungeførende forældrefugl. I flugten varsles der højlydt og forældrefuglene flyver med nedhængende ben. Foto: Erik Thomsen.

To lavninger, to skæbner

Småbiotoper bringer lidt variation ind i det monotone marklandskab. Selvom de hyppigt lider under landbrugsdriftens uheldige indflydelse med giftsprøjtninger, overgødskning og dræning med efterfølgende opfyldning, så kan de fungere som midlertidige og livgivende heller i en ensartet og intensivt dyrket afgrødeflade. Småbiotoperne kan være den afgørende forskel mellem eksistens eller fordrivelse af de plante- og dyrearter, der hænger ved med det yderste for stadig at være tilstede i landbrugslandet.

Her vil jeg omtale to våde eller fugtige lavninger i markerne og deres skæbne. Landbruget strammer hele tiden grebet om naturen for at få stadig større økonomisk udbytte ud af jorden. Her er naturen ikke i gode hænder.

① I M 9 har der gennem årene ligget et system af forbundne lavninger. Kun den ene, der lå ud til en markvej, kunne overskues. Der har været skiftende vandstand, men i 2019 var der pænt med vand og selv langt hen på foråret var der fugtige forhold. Vandet tiltrak en række arter, som normalt ikke har fodfæste i et intensivt dyrket agerland. Det førte til et "artsspring" i marken fra de normale 53-54 fuglearter gennem de fire "Vibeforårsmåneder" til pludselig 69 arter i 2019! Gennem foråret sås fx Knopsvane, Troldand, Lille Præstekrave, Dobbeltbekkasin, Hvidklire, Svaleklire, Tinksmed, Temmincksryle, Gul Vipstjert, Digesvale og Huldue (nede for at drikke). Alle 11 arter, er direkte afhængig af, at der er vand tilstede. De 11 arter er hverken før eller siden set i M 9.

8. april 2019. Meget vand = mange fuglearter.

15. juni 2019. Vandet forblev foråret igennem

30. april 2020. Lavningen er fyldt med hestemøg.

21. juni 2020. Og sådan lå møddingen stadig i juni.

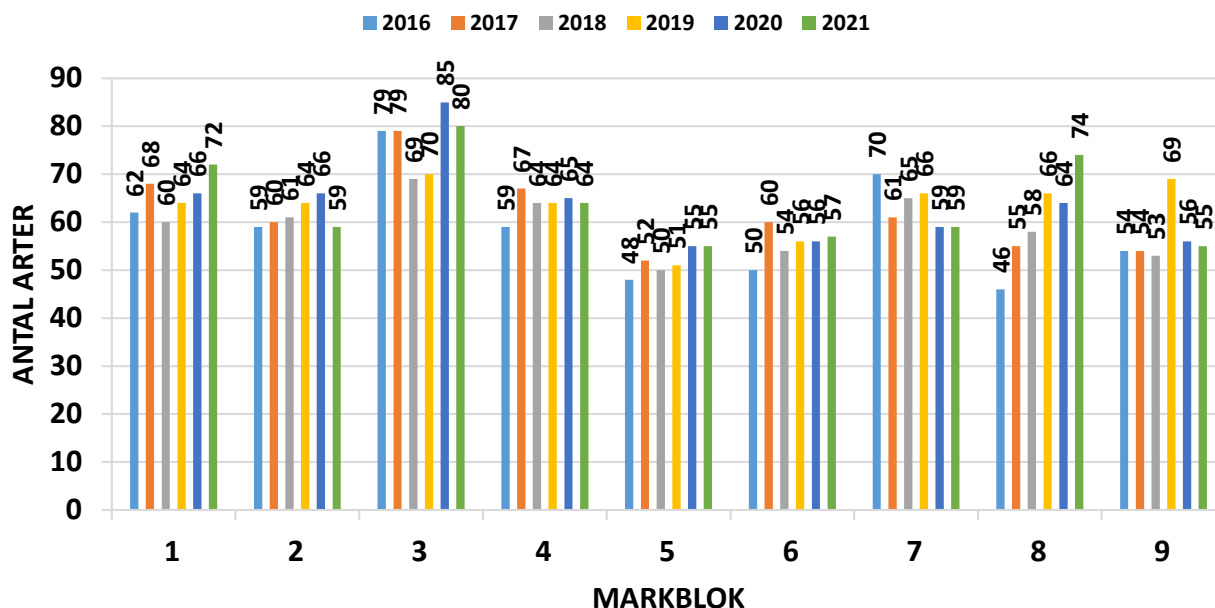
30. juni 2021. Året efter. Nu er vandmiljøet truet.

29. juli 2021. Lavningen er fyldt op og forsvundet.

Sidste år, i 2020, lå lavningen også som et helle i den omgivne frøgræsmark, men den driftsmæssig ukurante plet blev den 17. april fyldt ganske op med hestemøg og strøelse. Væk var fuglene, væk var vandet. Det førte til et artsdyk til de "normale" 56 arter. Her lå så den halmblandede gødning og faldt sammen, samtidig med at den kvælstofrige deponering bredte sig til vandmiljøet. Tilstanden varede 2020 ud og langt ind i 2021, hvor de nedslående kendsgerninger (artsfattigdommen med blot 55 fuglearter og udvaskning af næringsstoffer med et forurenede vandmiljø til følge) fortsatte, afgrøden med rød svingel var uændret og forholdene således sammenlignelige. Indtil slutningen af juli, hvor lavningen blev jævnet ud med overskudsjord, marken stubharvet, sået med efterafgrøde og parat til næste års jordbearbejdning, men nu uden lavning. Se billederne ovenfor, hvor hele historien er fortalt og se figuren på næste side, hvor artsspringet i 2019 for M 9 er tydeligt, mens det i 2020 og 2021 er bragt ned på "normalt" niveau. Den artsrige lavning er fjernet. Her var den uproduktive natur ikke i gode hænder.

ANTAL ARTER I MARKBLOKKE 2016-2021

Figur 6. De seneste 6 års antal fuglearter set i de 9 markblokke. Bemærk springet i M 9 i 2019. Den våde lavning fik artsantallet til at springe fra 53 til 69 arter. Lavningen er nu fyldt op og artsantallet "normaliseret".

② I M 1 var der en § 3 lavning ved mit "Vibeforårs" indledningsår i 2011. Lavningen var ungeopfostringssted for flere kuld Vibekyllinger og med til at gøre 2011 til et referenceår, der ikke siden er overgået. Et drænsarbejde fik nok vandet til at falde, men de blottede bredder stod uden vegetation, så her var gode fødemuligheder. Lavningen mistede sin § 3-status. Gennem årene voksede lavningen til med tagrør og pilebuske. Som Vibelokalitet havde området udspillet sin betydning, men som småbiotop i det omgivne tæt dyrkede marklandskab var stedet betydningsfuldt. Således gik 9 år med stadig udvikling og succession henimod rørsump. Den tørre sommer i 2020 kombineret med at marken fra flere års frøgræs skulle sædskiftes til vinterhvede, som jo sås i september, gjorde, at først blev urter, tagrør og buske revet op med rode. Lidt senere blev hele marken jordbehandlet og tilsået. Kornet kom op, men med en våd vinter løb lavningen atter fuld af vand. Og sådan har foråret forløbet, så svaner, svømmeænder og vadefugle har benyttet stedet. Grågæssene fandt her gode forhold i den vintergrønne mark med vand indenfor rækkevidde. Det blev straks modsvaret af opsætning af gåseskræmsler i form af hvide og blafrende papirsække. Alligevel sprang markblokkens gennemsnitlige 64 arter frem til 72 arter i 2021, hvor arter, alle afhængige af tilstedeværende vand, som Knopsvane, Knarand, Krikand, Svaleklire og Dobbeltbekkasin blev observeret for første gang. Med vand i lavningerne forbedres mangfoldigheden i et ellers forarmet marklandskab.

9. april 2011. Nyligt drænet, men stadig vand.

1. maj 2011. Bredden bruges til Vibeungeofostring.

11. april 2020. Samme motiv som ovenfor.

1. maj 2020. 9 år senere. Tilgroningen er fremskreden.

10. juni 2020. Alle buske og rør fjernes maskinelt.

12. juni 2020. Lavningen er ryddet.

12. september 2020. Marken er pløjet og tilsået.

22. januar 2021. Hveden står grøn, vandet er tilbage.

31. marts 2021. Vandet tiltrækker gæs og ænder.

19. april 2021. De "velkommes" af fugleskræmsler.

Det vitale vand eller "ørken med vilje"

Hvor længe mon ovenstående eksempel med tilbagevendende vand i landskabet får lov at fortsætte? Ovenstående beskrivelser af temporært våde lavninger og andre småbiotopers tilstedeværelse i landbrugslandet viser med al tydelighed, at vandtilstedeværelsen i landskabet nytter for fuglelivets mangfoldighed. Vand er en vital forudsætning, såfremt man ønsker, at den større mangfoldighed skal udfolde sig. Ude i landbrugslandet er der ingen vikarierende tiltag, der bekvemt kan læses over på den øvrige danske befolkning. "Gifffri haver" og blomsterrige græsplæner, insekthoteller eller blomstrende rabatter, "vild med vilje"-initiativer til bier og sommerfugle. Alle disse tiltag er og bliver blot slag i luften, som kun batter for den enkeltes samvittighed. 60 % af vores land opleves som en biologisk "ørken med vilje". Der mangler variation og vand i landskabet, men det vitale vands tilstedeværelse drænes væk og fortrænges med jordopfyldning af våde lavninger. Fattiggørelsen af naturen og fuglelivet fortsætter.

Signaturforklaring:

- Dræn foretaget fra 2012-2016.
- Dræn foretaget 2016-2017.
- Dræn foretaget 2017-2018
- Dræn foretaget i 2018-2019.
- Dræn foretaget 2019-20.
- Dræn foretaget 2020-21.

Cirkler betyder opfyldning, og farverne følger årstallene.

Figur 7. Dræns- og opfyldningsarbejder i mit undersøgelsesområde 2012-21. I alt 94 nydræn og pletdræn samt 17 større opfyldninger har gjort store indhug i de våde lavningers antal så markernes monotonisering er fremherskende, ørken med vilje. Landbruget strammer årligt grebet om naturen. Småbiotoperne forsvinder sammen med det vitale vand i landskabet. Sådan er det selvfølgelig overalt i landbrugslandet - over hele Danmark.

Vild med vilje eller ørken med vilje?
Den moderne udgave af græsgrøn.

De mange samtaler i naturen

På mine daglige ture bliver jeg ofte kontaktet af lokale naturinteresserede, det være sig lige fra buschaufførerne på rute 240 og 241 til bekymrede naboer. I alt bliver det over de fire måneder til

omkring 100 samtaler, hvor jeg taler Vibens og den øvrige naturs sag. Generelt udtrykker de Vibenaaboer og andre, der standser op for at få en snak, stor bekymring for naturen og over måden, nutidens landbrug fører sig frem overfor resterne af natur. Det er her, jeg har mødt udtrykket "landbrugets bøllemetoder" overfor naturen. Et udtryk tidligere landbrugsminister Britta Schall Holberg i øvrigt har brugt om organisationen med det kontrafaktiske navn Bæredygtigt Landbrug -dog i anden sammenhæng.

Artsrig vejkant, eller artsfattig? Ørken med vilje?

Mange stopper op for at høre, om jeg ikke kan gøre noget, når naturen lider overlast. Jeg er dog kun den menige og registrerende iagttager og dataindsamler. Også jeg håber selvfølgelig på bedre forhold for fuglene i fremtiden, selvom udsigterne ser umådeligt sorte ud. Det er ofte en svær kamp at beskytte naturen, når den er ejet af personer med andre prioriteter. Der er som regel helt legitime økonomiske interesser i landbrug, skovdrift eller jagt, som strider mod en optimal naturforvaltning, til gavn for biodiversiteten.

På en af mine ture blev jeg spurgt om, hvorfor vi overhovedet skal værne Viben. Jeg blev helt paf, men på cykelturen hjem fandt jeg et par tanker frem i hjerneboksen til begrundelse:

-Viben er en af de såkaldte kulturfølgearter, som udgør en direkte forbindelse tilbage til vores bondeland. Den er dermed et levende historisk bindeled, som det er en forpligtelse at behandle omsorgsfuldt.

-Biodiversiteten er truet, Viben i særlig grad. Mister vi også den, forsvinder økosystemerne og disse bliver derved mere skrøbelige og mindre robuste.

-Det er tyveri af menigmænds gode oplevelser i naturen, når landbruget fordriver Viben og de andre elskede arter.

-Viben er truet, og vi har internationale forpligtelser på at rødlistearter ikke må blive stadig mere nødlidende, vi skal tværtimod sørge for at styrke bestandene gennem handleplaner.

-Vi søger oplevelser i naturen som aldrig før, derfor skal indholdet derude ikke forringes, men tværtimod styrkes. Vi skal bevare Viben og andre truede dyr, simpelthen fordi det giver mening.

Landbruget har tilsyneladende den politiske opbakning til at fortsætte de omtalte "bøllemetoder", men i menigmænds opfattelse virker de som en helt unødvendig kamp mod naturen og landskabet. Tag fx dræning og opfyldning af våde pletter, hægning af småbiotoper, hensynsløs beskæring og sløjfning af levende hegn (i år 408 m), opsætning af fugleskræmsler i markerne, upræcis sprøjtning og gødskning henover rabatter og markveje. Spild af handelsgødning. Død og lemlæstelse af anslået 20.000 rålam i

forbindelse med slætgræs. Ødelæggelse af et ukendt antal reder og fugleunger på dyrkningsfladen og markomgivelser i forbindelse med driften.

Det moderne landbrug er i sandhed motoren bag tre af samfundets store kriser: ① Miljøkrisen med grundvandsforurening og kvælstofoverskuddet i natur og farvande (fiskedød og iltsvind), ② klimakrisen med udledningen af drivhusgasser (direkte CO₂udledning og indirekte ved dræning af lavbundslande) og endelig ③ naturkrisen med det store tab af biodiversitet, (som fx sprøjtning) tilsigtet har medført.

Spild af kunstgødning er på vej i vandmiljøet.

Gammel eng/mose uddybes. Den opgravede sorte humusjord blev senere brugt til at udjævne lavninger.

Den sørgelige tilbagegang

Fuglene i landbrugslandet er i disse år udsat for en massiv tilbagegang. Det vender jeg tilbage til i en meget personlig beskrivelse i næste afsnit, side 17.

I Den danske Rødliste fra 2019 tegner der sig et dystert billede. Nemlig, at der som levestedskategoriseret knyttet til agerland, er hele 20 rødlistede fuglearter.

Vælger man *agerland* som overordnet levested, dernæst *lever i* og til sidst *mark i omdrift*, vil der blot dukke 9 fuglearter op. Det er fugle, der gennem de seneste århundreder har fundet egnede levesteder på markerne. De har fået det så skidt, at 8 ud af de 9 arter nu er rødlistet som enten moderat truede, sårbare eller næsten truede. For 10 år siden var tallet blot 1 ud af de 9.

PECBMS' (Pan-European Common Bird Monitoring Scheme) klassificeringssystem har en kategori, benævnt agerlandsfugle. PECBMS har som formål at udarbejde indikatorer for karakteristiske fuglearter, det være sig de almindelige fugle, skovfugle og fugle i landbrugslandet (39 arter). Disse indikatorer indgår i EU's såkaldte strukturelle indikator "Population Trends of Farmland Birds", som er et af EU's få direkte mål for den biologiske mangfoldighed. Indikatoren opdateres årligt. For Danmarks vedkommende, er artsantallet mindre end de 39 arter, da en række arter enten slet ikke findes i Danmark, eller er for fåtallige til bedømmelse. Således indgår herhjemme i kategorien agerlandsfugle (landbrugsfugle) 22 arter, se nedenstående skema.

Indikatorarter for landbrugsland (Danmark = 22 arter) Indekstal for 2020 angivet i forhold til basisårets fastsatte tal på 100. Basisåret er typisk 1976. Tendenser vist for 1976-2020 og 2010-2020:

Tårnfalk 110 ●▲, Agerhøne 18 ▼▼, Vibe 21 ▼▼, Dobbeltbekkasin 39 ▼? Sanglærke 30 ▼▼, Landsvale 66 ●▼, Engpiber 52 ▼●, Gul Vipstjert 21 ▼▲ Hvid Vipstjert 240 ▲▼, Bynkefugl 29 ▼?, Stenpikker 56 ▼?, Sjagger 86 ▼?, Gærdesanger 69 ▼▲, Tornsanger 109 ▲▼, Rødrygget Tornskade 18 ▼?, Råge 207 ▲●, Krage 115 ●▼, Skovspurv 176 ▲▼, Stillits 422 ▲▲, Tornirisk 32 ▼●, Gulspurv 28 ▼▼, Bomlærke 41 ▼▼.

Landbrugslandets 22 fuglearter. Indekstal fra 2020 med langsigtet, henholdsvis kortsigtet tendens angivet.

Det er gået hårdt ud over Sanglærken. 7 af 10 lærker er forsvundet siden 1976. Foto: Poul Brugs Rasmussen.

Markens fugleliv er tæt på kollaps – 5 millioner fugle er væk.

Bid fast i tallet 5 millioner. Det er let at huske, men alligevel så svært at fatte. Ikke desto mindre er 5 millioner det antal fugle, vi har mistet i landbrugslandet over de sidste 45 år, i min tid som voksen. Jeg har været vidne til det. Som årvågen naturelsker, og som den amatør, der ikke længere kunne tåle at se på, at der i marklandskabet blev stadig længere mellem snapsene, læs fuglene. Det er på tide med et oprør for markens fugle.

© Dagmar Cohnen www.dagmar-cohnen.de

Markens dyreliv demonstrerer for bedre forhold. Det er på tide med et oprør fra markens fugle. Viben fører an. 4 ud af 5 Viber er fordrevet fra landbrugslandet over de seneste 45 år. DOF-nyhed 6. feb. 2017.

Jeg er vokset op på en gård og som stor dreng blev jeg udkommanderet til at hakke roer og dermed fik Vibeskriget og lærkesangen syet ind i erindringen. Oplevelser, som har perspektiveret hele mit liv derefter. Helt almindelig hverdagsnatur, som jeg har fælles med ikke blot min egen generation, men med mange flere, fordi vi danskere har vores rod i bondekulturen.

Derfor smerter det så meget desto mere at se på, at den moderne og intensive landbrugsdrift i dag har fortrængt mange af de folkekære fugle, der var med til at definere det gode liv på landet. En landbrugsdrift, som ikke levner plads til generationselskede fugle som Agerhøne, Vibe, Sanglærke, Landsvale eller Stær. De fugle, som vores kulturarv flyder over med, og som har en plads i vores litteratur og sangskat.

Når jeg en vinternat ligger på puden og ikke kan sove, så længes jeg usigeligt efter at høre lærkens triller igen. Det er nok den stærkeste naturlængsel, jeg kan komme i tanker om. Eller jeg genkalder de forjættende øjeblikke, hvor årets første Vibeskrig lyder over mit hoved, samtidig med at Viben slår sine volter i et flimder af sort-hvid flyvekunst, her var også noget for øjet. Eller Agerhønenes hæse kalden i tusmørket en forsommeraften. Eller svalens flugtacrobatik med kvittevit lige udenfor vinduerne. Eller når de første Stære satte sig på fjernsynsantennen den 14. februar kl. 5 om eftermiddagen og med deres glissandofløjte -åh så fornøjet bød vinteren farvel i årets første bløde luft. Eller Gulspurvens tælleremse til syyyv i toppen af naboens graner. Den slags, som dejlige minder er gjort af.

Langsomt og ubemærket er disse holdepunkter ved at forsvinde. Artstilbagegangen er sket gradvist, den ser og hører man ikke. Den må dokumenteres. Og her kommer tallene ind: De 5 millioner fugle. Det er, hvad vi har mistet i landbrugslandet alene over de seneste 45 år. Tallet 5 millioner er ikke bare et slag på tasken, det er det sandsynlige tal, men ingen kender selvfølgelig tallet præcist. Der er dog flere veje ind til det, og de peger alle i den samme retning. ① Senest er den videnskabelige gennemgang af *"Danmarks fugle gennem to århundreder"* det autoritative bevis. ② Det danske punkttællingsprogram er en anden vigtig kilde, ③ artikel 12-rapporteringen til Fuglebeskyttelsesdirektivet en tredje. ④ Den opdaterede danske rødliste over truede fugle en fjerde. ⑤ Og mine daglige og systematiske overvågning af en stadig fattigere marknatur på Sydfyn en femte. Som øjensvidneberetning meget håndgribelig, jeg ser det ske.

For nogle år siden lavede jeg en beregning, der viste, at 3 millioner var tallet for mistede fugle i landbrugslandet, et tal, der samtidig blev en del af tankegodset hos mange. Det har jeg senere forstået, da jeg tit selv er blevet konfronteret med tallet efterfølgende. Mine beregninger blev dengang lavet på baggrund af de 22 "landbrugsarter" fra PECBMS-boksen side 16). Disse 22 danske ynglefugle forekommer trods alt så hyppigt, at man kan beregne et ynglefugleindeks for dem ved hjælp af de såkaldte punkttællinger. Dette indeks stillede jeg sammen med det antal par, der dengang i 2011 var blevet indberettet til EU's fuglebeskyttelsesdirektiv. Og beregnede, hvor mange fugle, vi som udgangspunkt kunne have haft det første år, hvor indekset pr definition altid sættes til 100.

Men hvordan er det gået til, at vi nu skal forholde os til et tab på 5 millioner fugle?

Jo, laves beregningen i dag helt på samme måde som tidligere, og min metode er blevet betegnet som redelig og transparent –men selvfølgelig med en vis usikkerhed, vil vi uundgåeligt lande på et tal, der nu er 2 millioner større end de 3 millioner. Det skyldes, at der på de afgørende parametre er kommet opdaterede tal, der kan sættes ind i regnestykket. Det gælder såvel indekstallene fra punkttællingerne, der årligt fornyes,

” Bid fast i tallet 5 millioner. Det er let at huske, men alligevel så svært at fatte. Ikke desto mindre er 5 millioner det antal fugle, vi har mistet i landbrugslandet over de sidste 45 år.

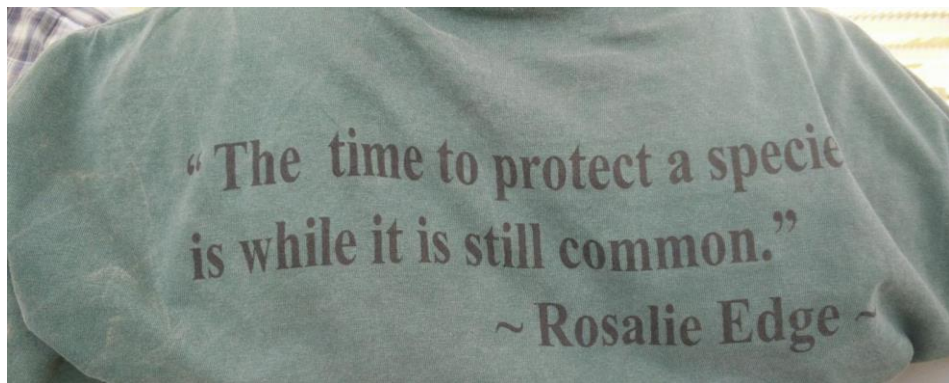
såvel som en ny artikel 12-rapportering til EU. Og senest blev hovedet slået på sømmet i år med den videnskabelige monografi "Danmarks fugle gennem to århundreder". Her kan man læse, at parantallet i agerland siden 1974 er faldet fra 3.920.000 til nu 1.440.000, det vil sige ca. 2,5 millioner par. Hvilket svarer ganske nøje til min nye beregning tal på 5 millioner fugle i alt.

Seks af de 22 nævnte arter er i mellemtiden nu blevet rødlistede som nye på listen.

I bred forstand, er 20 arter med tilknytning til agerlandet i dag rødlistet, heraf er mere end halvdelen nyttilkomne. Alle disse arter er selvfølgelig kun havnet på rødlisten, fordi de er i rivende tilbagegang.

Tabel 7. Her er den talmæssige beregning, som sammen med de andre kilder ligger til grund for udsagnet, at vi har mistet 5 mio. fugle i landbrugslandet siden 1976. Beregningen er foretaget for de nævnte 22 landbrugsarter. Bemærk indekstal er fra 2019, ligesom artikel 12-indberetningen af parantallene.

Art	Indeksår	Par i 1976	Indeks 2019	Par i 2019	Mistede par	Vundne par
Tårnfalk	1976	2.650	68	1.800	850	
Agerhøne	1976	42.700	11	4.700	38.000	
Vibe	1976	65.400	26	17.000	48.400	
Dobbeltbekkasin	1983	4.000	37	1.500	2.500	
Sanglærke	1976	2.220.000	30	660.000	1.560.000	
Landsvale	1976	286.000	73	209.000	77.000	
Engpiber	1981	53.700	54	29.000	24.700	
Gul Vipstjert	1984	15.200	25	3.800	11.400	
Hvid Vipstjert	1976	54.000	259	136.000		82.000
Bynkefugl	1981	17.500	40	7.000	10.500	
Stenpikker	1984	3.000	46	1.400	1.600	
Sjagger	1982	2.100	38	800	1.300	
Gærdesanger	1976	287.000	62	178.000	109.000	
Tornsanger	1976	385.000	102	393.000		8.000
Rødr. Tornskade	1976	10.000	15	1.500	8.500	
Råge	1977	52.000	166	86.000		34.000
Gråkrage	1976	125.000	110	137.000		12.000
Skovspurv	1976	295.000	189	557.000		262.000
Stillits	1976	16.000	280	45.000		29.000
Tornirisk	1976	390.000	32	121.000	269.000	
Gulspurv	1976	1.122.000	27	303.000	819.000	
Bomlærke	1981	80.000	35	28.000	62.000	
Ialt		5.528.250		2.921.500	3.043.750	427.000
Fugle		11.056500		5.843.000	6.087.500	854.000
Par i % af 1976		100 %		53 %		
Mistet antal fugle					5.233.500	

Samlet set er halvdelen af fuglelivet med tilknytning til landbrugslandet forsvundet i den omtalte 45-årige periode. "The time to protect a species is while it is still common" sagde miljøforkæmperen Rosalie Barrow Edge (1877-1962). For flere arter er det måske allerede for sent?

Der mangler altså ikke beviser på det nødlidende fuglelivs trængsel til at kunne prioritere marknaturen fra politisk side.

Det er tid for et oprør fra markens fugle.

For Vibens vedkommende, ses den nedslående tendens af min tabel 8 herunder, der viser situationen på de lokaliteter, jeg har beskrevet i mine tidligere "Vibeforår i landbrugslandet" -rapporter. På rød baggrund de mange eksempler på tilbagegange, grøn baggrund viser optimistisk nytten af at gøre en indsats for arten.

*Tabel 8. De 4 nederste enge med * er lokaliteter hvor naturen tilgodeses. Det viser, at Vibens sørgelige tilbagegang er sket, hvor der ikke har været igangsat foranstaltninger til gavn for fuglene. En indsats hjælper og må derfor udbredes også til marknaturen, hvis udviklingen skal vendes.*

Lokalitet	Fra år	Par	Til år	Par	Ha	Eng	Mark	%-afvigelse	Kilde
Alrø	1977-79	8-13	2019	2	40	X	X	- 80	Ettrup
Aggersund	1977-79	19-22	2019	0	27,5	X		-	Ettrup
Løgstør	1978-79	13-26	2019	2	31,5	X		- 90	Ettrup
Kolindsund	1978-79	15-25	2019	4-6	400	X	X	- 75	Ettrup
Agerland SØ for Odense	1979	10-14	2014	1-2	1500		X	- 88	Nielsen/Rytter
Vadehavet	1996	3577	2018	2062		X	X	-42	DCE
Monnet	1992	64	2021	3-5	126	X		-93	Rasmussen
Vigelsø	1998	63	2021	0	132	X	X	-	Due Johansen
Fjordmarken	2002	20	2017	0	15	X		-	Due Johansen
Bispeengen/Munkemade	1984	30	2018	3	45	X		-90	Due Johansen
Reservatet, Orestrand	1980	20	2020	12	90	X		-40	Due Johansen
Egebjerggaard	1926	400-600	2019	4-10	1200	X	X	-99	Holstein/Due
Bornholm	1998	180	2020	100		X	X	-45	Christensen
Øerne omkring Fyn	1975-77	250	2021	151		X	X	-40	Andersen
Fra Mårslet til Alrø	1970	125-150	2021	30	?	X	X	-79	Gregersen
Agerland v for Svendborg	2011	16-18	2021	7-8	1250		X	-56	Andersen
Bygholmengen, Vejlerne	1979	80	2018	294	600	X *		+368	DCE
Tipperne, gennemsnitstal	1928-72	85	1973-20	135	450	X *		+159	Thorup
Nyord	2012	18	2018	233	430	X *		+1294	Thorup/Nielsen
Siø	1994	25	2021	38	133	X*	X	+152	Goldschmidt

Nyt fra Vibeværnsfronten

① Fællesprojektet mellem Landbrug & Fødevarer/Seges og DOF om "Sammen om at hjælpe Viben" har i 2021 kørt på tredje år. I år blev samarbejdet om at hjælpe Viben bragt ud i landbrugskredse via mediet Effektivt Landbrug den 20. marts under overskriften "**Viber i vildrede. Et samarbejde mellem landmænd og ornitologer sætter fokus på den karakteristiske fugl, som er ved at forsvinde fra landskabet**". Se [her](#). Det var således god tidsmæssig overensstemmelse med Vibens yngleforløb. Naturkonsulent Peter Pelle, som skrev artiklen og jeg havde et godt samarbejdsforløb med at bringe Viben frem i søgelyset med indhold fra fællesprojektet "Sammen om at styrke Viben", der ligger i øvrigt også ligger på DOF's hjemmeside. Det afstedkom yderligere en henvendelse fra TV2 Fyn, hvor vi begge medvirkede i et indslag med hver vores kompetencer den 25. marts. Se [her](#).

② Et 3-årigt fællesprojekt mellem DOF, DN, Bornholms Landbrug & Fødevarer og Danmarks Jægerforbund under titlen "Projekt fremme af agerlandets fugle på Bornholm", havde indlednings sæson i år. Formålet er at etablere Vibelavn timer, lærkepletter og barjords- og faunastriber til Agerhøns i frivillige landmænds

marker. Jens Christensen fra DN Bornholm fortæller: *"7 landmænd meldte sig. Det var dog ikke alle landmændene, der fik etableret vibelavn timer i år, og i hvert fald var det ikke noget, der specielt tiltrak Viber. Det var faktisk kun ét sted, at et Vibepar indfandt sig ved en Vibelavn timer i vårsæd, men her optrådte et Tranepar som prædatorer. Vi har det problem her på øen, at markerne er vældig veldrænede (godt landmandsskab!), så vi mangler de lidt fugtige lavninger. Samtidig skal der gerne være Viber i nabolaget i forvejen. Det gør det ret svært at finde egnede lokaliteter. Vi prøver dog igen til næste år"*.

③ Jeg får mange henvendelser fra folk, der gerne vil have et godt råd til, hvordan de hjælper Viben på marken eller hvordan de kan tale med landmænd om, hvordan Vibens rede kan reddes under markarbejdet. Således også i år. Ud af de mange, vil jeg nævne to med vidt forskellig udgang. Susanne Jervelund, der på sin bortforpagtede, men endnu ikke jordbehandlede mark, havde opdaget Vibereder. Hun henvendte sig i begyndelsen af april for at få hjælp. Efter en snak med landmanden fik hun ham til at køre udenom under den indledende harvning af jorden. Susanne kunne også berette om historier, der verserer hos landmænd på hendes hjemegn: *"Jeg har fået fortalt af en landmand, at man da sagtens kan harve Vibereder, for de voksne går rundt bagefter og samler æggene sammen igen – og ungerne kan godt tåle at blive tromlet! Mon det har hold i virkeligheden?"* spørger Susanne, da lokale landmænd mener sådan, de synes, at *"det er hul i hovedet at gøre et nummer ud af det med de der Viber"*... Til Susanne og alle andre: Nej, det har ikke hold i virkeligheden. Man kan ganske vist have held med selv at samle Vibeæggene ind og flytte en rede få meter, hvis det er absolut nødvendigt. Det skal nok gøres før markarbejdet, der normalt ikke vil efterlade æggene intakte. At unger skulle kunne overleve tromling, anser jeg også for usandsynligt, men kan vel i sjældne tilfælde ikke udelukkes, hvis de rette omstændigheder er til stede.

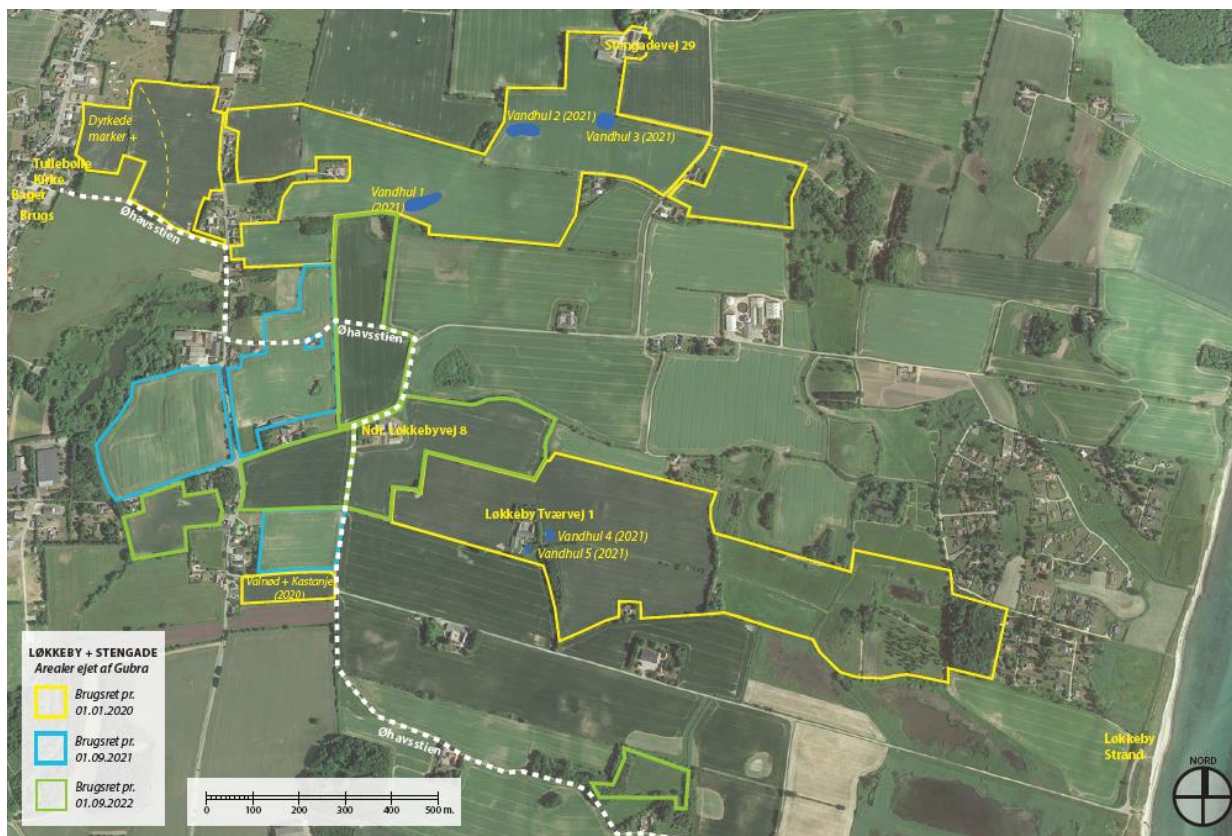
Susanne har fundet en Viberede og reagerer.

Det lykkes at få landmanden til at køre udenom. Afmærkning anes.

Desværre overlevede reden ikke, de knuste æg ses i redeskålen.

Susannes hjælpeaktion lykkedes kun i første omgang, efter såning forsvandt Viberne. Susanne konstaterer: *"Det er simpelthen svært, det her"*. De tilsendte billeder viser, at trods redningsforsøg, så kan prædatorer hurtigt tømme en rede. Er Viberne ikke talrige nok til at sætte et effektivt forsvar ind, så går det ofte galt, som her. Alle tre billeder er taget af Susanne Jervelund.

④ Den anden henvendelse, jeg vil omtale, stammer fra Langeland og har en anderledes positiv udgang, i hvert fald på kort sigt: Jeg blev kontaktet af Nee Rentz-Petersen, som er rådgiver for biotekvirksomheden Gubra APS. Gubra har gang i et større naturforbedringsprojekt nær Løkkeby på Langeland, benævnt *"Skov- og naturprojekt Løkkeby"* (se [her](#)). Man har opkøbt i alt 150 ha, hvor der tidligere var konventionelt landbrug. Der er således i foråret 2021 bl.a. plantet ca. 48 hektar skov, gravet 5 vandhuller, etableret 9 hektar nye enge og plantet ca. 1 hektar 'fuglekrat', kørt en masse dødt ved ud som insekthoteller, placeret stenbunker, hegn 12 hektar eksisterende eng, som nu helårsafgræsses af 10 gallowaykreaturer.

Figur 8. Området ved Løkkeby på Langelands østkyst. Tullebølle øverst til venstre. De 5 nye vandhuller er markeret.

De tilhørende bygninger skal anvendes til ferieophold til firmaets personale og interne seminarer. Denne ændrede arealanvendelse afstedkom, at der i foråret 2021 slog sig 3 par Viber ned og fik gennemført yngleforløb. Dokumenteret på nedenstående fotos, formidlet af Nee Rentz-Petersen.

Viberede fra Løkkeby, for enden af pindens skygge. Foto: Peter Sørensen.

Viberede fra Løkkeby i skyggen fra traktor. Foto: Peter Sørensen.

Derfor har jeg tilføjet Løkkeby på min sædvanlige tabel over langelandske Vibelokaliteter, som jeg hermed har opdateret med tal fra 2021. Bemærk, at Rudkøbing Vejle de to seneste år har haft markant flere Viber. Det skyldes formentlig, at vandet imod sædvane **ikke** er blevet pumpet ud fra 1. maj af hensyn til Langelandsfestivalen, som blev aflyst på grund af coronasituationen. Så også her: Jo vådere, jo Viber...

På sigt vil skoven ved Løkkeby selvfølgelig vokse op og Viberne derved forsvinde, men enge og våde lavninger tilfører landskabet stabile forbedringer i forhold til fuglelivet, og altså også Viber.

For at forbedre forholdene for Viberne, når de forhåbentlig vender tilbage i foråret 2022, igangsættes en

Tabel 9: Parantal for 17 langelandske Vibelokaliteter de seneste 4 år.

Viber på Langeland	2018	2019	2020	2021
Siø	59 par	52 par	39 par	38 par
Tryggelev Nor	8 par	9 par	3 par	3 par
Tryggelev Nor, eng	17 par	15 par	19 par	6 par
Salme Nor	3-4 par	3 par	5-6 par	2 par
Nørreballe Nor	12 par	18 par	16 par	18 par
Keldsnor	3 par	1 par	2 par	4 par
Gulstav Mose	2 par	3 par	1 par	2 par
Klise Nor	14 par	14 par	13 par	13 par
Snarens Søb	2 par	5 par	4 par	10 par
Klæsø Nor	1 par	1 par	-	1 par
Botofte Skovmose	1 par	6 par	-	2 par
På Ønge	5 par	3 par	12 par	6 par
Rudkøbing Vejle			10 par	11 par
Søgård Mose			3 par	2 par
Ørnehøjområdet			1 par	-
Henninge Nor				2 par
Løkkeby				3 par
Ialt	128 par	130 par	129 par	123 par

hegning af et 2 ha stort engområde op til det nye skovområde med afgræsning af Galloway-kreaturer. Som før omtalt, kan jord under beplantning i øvrigt godt tjene som Vibelokalitet, De ofte åbne forhold de første år, kan træde ind som vikarierende Vibebiotop, hvilket jeg også tidligere har beskrevet i min [Viberapport fra 2015](#) side 17 om nyplantede juletræsplantager, hvor opvæksten holdes nede med kemi. Efterhånden som træerne vokser til, drager Viberne væk.

I Løkkeby er Viberne kommet til i 2021, og det er et eksempel på, at Viben i området er blevet styrket. Det er ellers oftest, at det modsatte gør sig gældende.

⑤ På baggrund af en telefonisk henvendelse fra Tine Maria Winther fra Kristelig Dagblad om Vibens forhold, blev artiklen til venstre bragt. Det skete den 8. maj 2021. Jeg fik atter lejlighed til at gøre opmærksom på Vibens nødlidende situation. Også her udtrykker konklusionen et håb. Fx kan Grågæs give en hjælpende hånd -eller rettere næb- med, så vegetationen forbliver lav og tæt. Det er fint, når der nu næsten ikke længere er græssende kreaturer tilbage i det åbne land.

Figur 9. Artiklen i Kristeligt Dagblad den 8. maj 2021.

Viber holder af gammel, åbne landskaber og sparsomt græs. Åbne mange steder ser kældigheden ikke sådan ud i dag. En væsentlig årsag er dog græssing, som der bliver flere af. De bliver nemlig græsset i, så viben bedre kan se fjender komme. - Foto: Morten Juhl/Rosko Scaplog.

Nu er viben kommen. Der er bare færre af dem

Tal fra Dansk Ornitologisk Forening viser, at der aldrig har været færre viber i Danmark, end der er nu. Fire ud af fem eksemplarer af den folkekære forårsbedunder er forsvundet siden 1976. Men en ny alliance er visse steder opstået mellem de truede viber og den voksende bestand af grågæs

AF TINE MARIA WINTHER
ombyråder

Foråret bugner af planter og dyr. Se nedlæst, altså de små, som er i risiko for at døde, lufte deres stemmer i den danske natur, så det kan vige, som om det ikke ligger er så galt igen.

Men det er det, siger Rasmus Ejrnæs, seniorforsker ved Institut for Bioscience, Københavns Universitet.

"Man kan være heldig at finde et godt sted, hvor en sjældent art trives, men græsset er biodiversitetens stærke tilbagegang. Det er de store dyr med en bred smag, som klaver sig bedst: gæs, svaner, sæler, marvin - dyr, der bare skæder lidt. Men de kan, specialister, har en række svære ved at finde egnet levesteder og føde", siger han.

Der er manglen på store græssende dyr, der er en af årsagerne i den danske natur, fortæller Rasmus Ejrnæs.

"I millioner af år havde de store græssende dyr, og tusinder af år fik konger i landskabet. Men i de seneste 50-70 år har vi stort set ikke haft køer på markene, fordi det bedre kan betale sig at have dem på stald og prøve kraftfoder i dem. Det er en stor katastrofe".

At landbruksforholdene, skyldes følge Rasmus Ejrnæs, at mennesket har

Kulturel forårsbedunder

► **Vibens indtager en ny plads** i vores kulturhistorie som symbolsk fugl for det bondesamfund, der var.

► **Åfaldning, opdyrking og gødning** har stået benene væk under fuglen, der nu er rødlistet.

► **Ofte beskrevet i lyrik og prosa** og var et dyndt motiv i dansk landskabsmaleri.

► **Der er i dag 16.000 viber** mod 100.000 par i 1976.

væmmer sig til den nye moral. Væmmer kaldes skygning, knæder, androm og betyder, at viden om, hvordan naturen ser ud, går tabt. For typisk dansker mennesket sig et billede af naturen ud fra den erfaring, man selv har fra de seneste 30 år.

Man holder simpelthen op med at sætte græssende køer, og når mange ikke længere har en forvæntning om at have viber i foråret og sommeren, glider de også ud af billedet.

Viben er en af de hårdest ramte arter, og følge de nyeste tal fra Dansk Ornitologisk Forening (DOF) er fire ud af fem forsvundet, siden man begynder at måle bestanden i 1976. Og i løbet af de næste DOF's viberespekt Nielsen, Andersen bekymret rundt ved Svendborg, hvor han har

For kort tid siden klækkede æggene, og de første forældre viberer er i fare. For at suke, for at blive sødt og for at føle sig, heler arten en nøddende.

En af årsagerne til det er, at afgrøder og græsgrøden på livet løs, og derfor står alt for højt set fra en viberes synspunkt, fortæller han.

"Når jeg tager ud i naturen, og det gør jeg hver eneste dag, oplever jeg, at viberne i dag lægger sine små høje oppe på bakkerne for at få udnyttet og opdyrket, som den mest sit kollektive forsvær kan lide på porten. Men bølgegræsset er ikke på toppen af marken", siger Niels Andersen.

Summe dag, ugræsser er udbrudt, bliver de først med til "fide-bæret", de små, små, fide årser. Og sådan en fied er faldene, jo længere

den er. Et andet problem er det tidlige høstet, som nu allerede er smalt i maj. For når græsmarker så tidligt, ryger mange trængende viber væk.

"Jeg kan slet ikke forstå, at man kender sig i, at alle de køer, høst og høstinger bliver klemmet og går tabt i høstmaskinene", siger Niels Andersen.

Bliver der færre viber, bliver der til gengæld flere af arter som grågæs og søer. Det har til dels noget med klimaforandringer at gøre, siger formand for DOF Knud Flensborg.

"For gæser stigninger i vintertemperatur også med til, at flere grågæs bliver i Danmark i stedet for at trække dem ind i de nordlige dele. De har desuden fået nogle mere vinter, hvor de kan være mere i fred for gæs", siger han.

Også kender, daly og til dels daly er den blevet flere af.

"Men der bliver også bidet vildt om på dem. Naturen har ikke brug for dem længere, for vi er så gode i nærheden af at have alle de dyr, der er med til. Det er mennesket, som er det største problem, og man må da også sige, at hvis man jagtfordele bærer i sig, gik landbrug faldt", siger Knud Flensborg. Over en længere periode har søer været i fremspring i en grad, så fiskere opfatter dem som skadedyr. Lidt vil

⑥ Svendborg-aftalen har efterhånden nogle år på bagen, men blev oprindelig strikket sammen på baggrund af mine nødråb på Vibens vegne. Jeg sender nemlig min årlige rapport om Vibens forhold i det sydfynske agerland til Svendborg Kommune. Og således blev Svendborg-aftalen en realitet. Den har en beløbsramme på højst 10.000 kr. til at dække et indtægtstab i forbindelse med etablering af Vibelavninger og lærkepletter, men også en konsulentgodkendelse af, at disse ikke bliver modregnet i grundbetalingen. Som noget nyt, er der i 2021 tilføjet følgende: "Dine vibeundersøgelser har ført til, at Miljø- og Naturudvalget har besluttet, at kommunen – i forbindelse med lovpligtige miljøtilsyn på landbrug - vil uddele information om hvordan landmænd kan medvirke til at passe på viben. Vi vil printe og uddele folderen "Sammen om at hjælpe viben" som jo ligger på Seges hjemmeside". Der er tale om [denne](#) folder som blev en del af materialet fra samarbejdet mellem Landbrug & Fødevarer/Seges og DOF, omtalt under ①.

⑦ Det kan ikke understreges nok, at med spinatmarkernes indtog i det sydfynske marklandskab ville en opmærksomgørende indsats om at tage Vibehensyn overfor dyrkerne af frøspinat være af essentiel betydning for ynglesuccesen i spinatmarkerne. Derfor har jeg nu for andet år i træk forsøgt at få frøfirmaet "Jensen Seeds" i Birkum i tale. Firmaet er enerådende med spinatdykningskontrakter, og har da også haft kontrakten til alle de tre landbrug, der de seneste 5 år i mit område har lagt jord til frøspinat og tilhørende Vibereeder. Jeg har henvendt mig til firmaet under overskriften "Sammen om at hjælpe Viben" og forsøgt at få etableret et samarbejde om at videregive de informationer, der skal til for at sikre Vibereeder og unger bedre overlevelse. Det kunne være at gøre landmanden opmærksom på, hvad han skal være særlig på vagt overfor i spinatmarkerne, så ikke driften (oftest radrensning) skal fordrive vores folkekære forårsbebuder

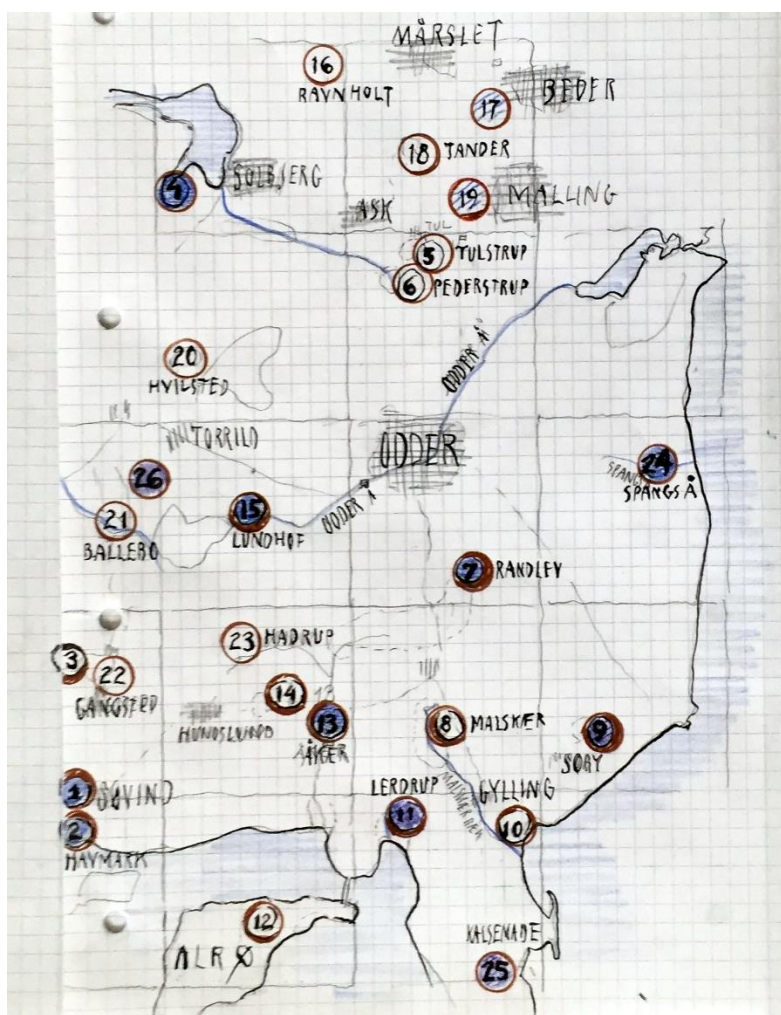
helt fra landbrugslandet. Indtil nu har mine bestræbelser været forgæves.

Genbesøg på Vibelokaliteter

Under denne overskrift gemmer sig meget interessante før-og-nu-optællinger, ofte af samme optæller, som har sagt ja til at genbesøge tidligere optalte Vibelokaliteter med kendte bestande for at lave en ny og opdateret optælling efter mange års fravær. Ofte med nedslående resultat. I år er det Jens Gregersen, der har sagt ja til at genbesøge et antal østjyske Vibelokaliteter efter 50 år.

Området strækker sig ca. 25 km mellem Mårslet i nord og Alrø i syd, med en gennemsnitlig bredde på ca. 13 km. Det skal bemærkes at områderne omkring Kysing Fjord og Odder Ådal ikke indgår i området.

På Jens' håndtegnede kort til venstre er angivet de aktuelle Vibeynglepladser med et plot og et nummer, der henviser til tabellen på næste side.

Figur 10. Jens Gregersens østjyske undersøgelsesområde.

Mellem Gylling Næs i syd og Søby ⑨ var der omkring 1970 store yngleområder for Viberne. Meget er inddæmmede områder, der endnu i 1970'erne havde en bestand på mindst 50 par. Dertil bestanden på Alrø ⑫, der i 1970 talte 40 par. Andre kerneområder har været moserne ved Ørting og Randlev ⑦, hvor der i 1970 skønnes at have været 10-20 par. Dertil Åkær ⑬ og Amstrup Enge med mindst 25 par, hovedparten på engene nærmest fjorden. Engene er i dag tilgroede.

Et andet Vibecenter var slettelandskabet mellem Tander ⑱, Tulstrup ⑤ og Pederstrup ⑥ vest for Malling. I 1960'erne var der tætte Vibebestande her. En optælling i 2017 viste endnu 5 par - der har været mindst 25 par omkring 1970.

Et skøn for bestanden i hele området i 1970 var i størrelsesordenen 125-150 par. I 2021 er dette tal reduceret til blot 30 par, her er 4 ud af 5 Viber forsvundet. Et tal, der fuldstændig flugter indekstallet og nedgangen for hele Danmark.

Tabel 10. Vibepar mellem Mårslet og Alrø i fire udvalgte år.

Nr.	Lokalitet	2007	2017	2020	2021
1+2	Toftum + Havmarken	1	?	+	4
3	Aaes/Hovedgaard				0-1
4	Solbjerg Sø, sydside	3	2	?	6
5	Tulstrup	3	1	?	0
6	Pederstrup	2	4	?	0
7	Randlev Mose	3	0	?	3
8	Malskær	5	4	?	0
9	Søby	2	4	3	2
10	Splidsholm	2	0	0	0
11	Lerdrup	3	0	?	4
12	Alrø	21	6	2	0
13	Åkær, Amstrup Enge	5	4	2	2
14	Hundslund	2	0	2	0
15	Lundhof, Odder Å	0	4	0	2
16	Tiset, Ravnholt	5	2	2	0
17	Malling Nymark	2	1	1	1
18	Tander	?	3	?	0
19	Ny sø SV for Malling				0-1
20	Hvilsted	?	1	?	0
21+26	Ballebo + Vedslet	2	0	0	3
22	Gangsted	3	2	0	0
23	Hadrup-Oldrup	2	0	0	0
24	Spangså ved Saksild	3	4	?	2
25	Kalsemade	5	2	?	1
I alt		74	44		30

Lidt mere fra Jens' undersøgelse i 2021:

Samtlige Vibelokaliteter blev besøgt i tidsrummet 8/3-4/6 på i alt 16 ekskursionsdage. Antal par blev optalt til sammenligning med tidligere antal. Omkring ynglesucces er der kun få data.

Tvivlsomme lokaliteter er besøgt kun få gange.

Her beskrives Vibelokaliteterne.

TOFTUM OG HAVMARKEN, 1+2

Havmarken består af mindre strandeng grænsende mod Horsens Fjord. Dertil store skrånede markarealer. Ingen ynglesucces. Toftum er en brakmark, hvor 3 par alle fik flyvefærdige unger. Området skulle plantes til med buske og træer, men det lykkedes for mig at få ejeren (Mosegården) til at skåne rederne ved at arbejde udenom. Forinden var én rede gået tabt pga. sporadisk jordbehandling (3. april), men Viben lagde om og fik unger. Ungerne voksede op i en hensygnende mark med pyntegrønt med padderok og lavere planter. Antal flyvefærdige unger ukendt. Området er underlagt intensiv vildtpleje. Naboen Tyrrestrup Gods foretager

vildtplejen. 27. april fandtes 2 døende Rørhøge 200 meter fra Vibemarken i et eng/moseområde lige vest for. Løkkemad var forgiftet med Carbofuran (Miljøstyrelsen, DTU) Det er kendt, at der ikke findes Ræv og Mårhund i området.

SOLBJERG SØ, 4

Enge omgivet af dyrkede skråninger. Der var markarbejde 16. april. 4 par på dyrket land, 2 par engene. Ingen kendskab til ynglesucces. Lokaliteten blev ikke besøgt efter 16. april.

RANDLEV MOSE VED ØRTING, 7

Eng mere eller mindre opdyrket, op mod større oversvømmelse (tørrede ud pga. hjælp fra landmanden, tørt 15. april). Ingen ynglesucces.

SØBY, 9

Eng område nord for Søby, stærkt tilgroet. På lavtliggende agerland, der omgiver engen, ankom de to par sent i april og det skønnes, på adfærd i maj, at der var unger, men det vides ikke om de blev flyvefærdige.

LERDRUP, 11

Oversvømmelse (opstemmet) og kortgræsset eng sydøst for Brandbygegård, der ejer stedet. Der græsser et mindre antal kvæg og man har spærret en afvandingsgrøft. 4 par Viber fik unger, men ukendt om de blev flyvefærdige. I april blev set 2 par, sandsynligvis er 2 par kommet til siden.

ALRØ, 12

Der yngede ingen Viber i år. Ifølge de lokale på grund af krager, Ravne og ræve. Området besøgte flere gange til ind i juni, men ingen sene par indfandt sig.

De lokale havde også bemærket, at der ingen Viber fandtes i år.

ÅKÆR, AMSTRUP ENGE, 13

Ingen i Amstrup Enge. På Åkær, mellem Gods og Landevejen afgræsset eng (heste).

Blev opgivet tidligt efter rugning påbegyndtes ca. 5. april. Ingen Viber efter 15. april.

LUNDHOF, ODDER Å, 15

Agerland med lavning nord for åen. Ingen ynglesucces.

BALLEBO+VEDSLET, 21+26

Højtliggende agerland øst for Vedslet, mindst 1 par skønnes at få unger. Ballebo (mod syd) ikke beboet (tilgroet engstykke i stejl dal).

SPANGSÅ VED SAKSILD, 24

Agerland på afvandet fjord. Ingen oplysning om ynglesucces. Hård vildtpleje i området.

KALSEMADE, 25

Agerland på fjordbund. Ynglesucces ukendt.

Fra Jens Gregersens skitsebog med Vibetegninger.

Fuglene i landskabet

Jeg er nået til at vise mit samlede arbejde i felten, men først et par interessante eksempler.

De mange fugle og observationer fandt vej ned i 5 notesbøger. Hjemme fra felten, blev de tastet ind på computer og det største øjeblik er, når den endelige sammentælling foretages i dagene efter den 30. juni.

I alt 43.246 fugle, fordelt på 12.104 observationer af 103 arter blev årets slutresultat for de fire måneders feltarbejde.

Topscoreren i år var Ringduen. Den blev (i øvrigt sammen med rådyr) set i et helt uhørt stort antal, især koncentreret om en rapsmark i M 1. Her holdt store flokke til over en måneds tid. Samlet er tallet 6.223 individer og der i 2021 en overrepræsentation på 4.219 fugle, hvis det holdes op mod gennemsnittet for 2016-20. Fratrækkes overrepræsentationen det totale antal fugle observeret på de 117 obs-dage, så lander årets tal på 39.027, hvilket er næstmindst for de seneste 6 år.

Jeg har lavet beregninger på forholdet mellem forskellige arter set ude i landbrugslandet, også her er tallene baseret på de seneste 6 års iagttagelser. Der er interessante tendenser at fremdrage. Først de to nærtbeslægtede dobbelarter Skovspurv og Gråspurv. Kun Skovspurven betragtes som en

agerlandsart. Den har ofte stået lidt i skyggen af Gråspurven, som er mere tilknyttet mennesket. Kulturfølgeart, som den slags kaldes. Prøv lige at se, hvordan de to arter indbyrdes har byttet hyppighedsplads.

Tabel 11. To nære slægtninge. Bemærk at den indbyrdes fordeling har ændret sig over de seneste 6 år, så den nu er lige modsat.

Art	2021	%	2020	%	2019	%	2018	%	2017	%	2016	%	I alt
Skovspurv	1591	42	1574	40	1572	36	1170	41	1216	50	1482	58	8605
Gråspurv	2211	58	2323	60	2795	64	1658	59	1223	50	1057	42	11248
Spurve i alt	3802	100	3897	100	4367	100	2828	100	2439	100	2539	100	19853

Samme øvelse for to andre dobbelarter, nemlig Landsvale og Bysvale. Også her er kun den ene art defineret som agerlandsart, nemlig Landsvalen. Her viser tallene et mere ensartet billede, hvad angår det indbyrdes styrkeforhold.

Tabel 12. To nærtstående arter. Her er det indbyrdes styrkeforhold blevet lidt udbygget.

Art	2021	%	2020	%	2019	%	2018	%	2017	%	2016	%	I alt
Landsvale	924	72	1010	67	935	62	970	60	960	63	854	65	5653
Bysvale	353	28	500	33	580	38	637	40	558	37	468	35	3096
Svaler i alt	1277		1510		1515		1607		1518		1322		8749

Endelig vil jeg omtale måger og gæs. De forekommer i store tal i landbrugslandet. Her henter de deres føde en stor del af året. I mit observationsområde er de to store fuglegrupper næsten ens af størrelse, men den indbyrdes fordeling veksler over årene. Begge fuglegrupper er flokfugle, men kun Grågås yngler i under-

søgelsesområdet, dog meget fåtalligt. Alligevel varierer gæssenes antal mere end mågernes, da registreringen af overflyvende flokke mod ynglepladserne i nord kræver, at man tilfældigvis er på pletten på det rigtige tidspunkt, dog varierer trækruterne også. Mere stabil er forekomsten af mågerne. De slår sig som oftest ned på jorden for at fouragere, derfor registreres de i størst antal tidligt på foråret, mens markerne endnu ligger åbne. I forbindelse med forårets markarbejde, kan der desuden lokalt iagttages store fødesøgende og blandede mågeflokke.

Tabel 12. To store fuglegrupper i det åbne land er måger og gæs. Indbyrdes er de efter 6 års optællinger næsten lige store, men med variation henover årene, bestemt af markernes indbyrdes vintertilstand.

Art	2021	2020	2019	2018	2017	2016	I alt
Hættemåge	2296	2159	1471	1767	3745	7949	19387
Stormmåge	3633	3768	1580	1497	3646	2887	17011
Sølvmåge	1315	1503	764	567	1185	1042	6376
Måger i alt	7244	7430	3815	3831	8576	11878	42774
Grågås	2839	1634	2349	5718	2983	4249	19772
Bramgås	4466	915	3452	6206	2060	3479	20578
Blisgås	65	125	165	228	2550	741	3874
Gæs i alt	7370	2674	5966	12152	7593	8469	44224

De samlede iagttagelser med arterne opstillet efter talrighed (i 2021) fra de seneste 6 år. Det er spændende at gå i detaljer med de enkelte arter og sammenligne. Indsatsen for tallene har været den samme. Derfor kan der ofte udledes nogle generelle tendenser i tallene, som kan ses som et supplement til punkttællingsprojektet. Jeg har selv en punkttællingsrute i området. Landbrugslandsarterne er skrevet med **fed** og *kursiv*. Firbenede til sidst, hvor rådyret satte rekord i 2021. Bemærkelsesværdigt er også, at det nu er 6 år siden Agerhønen sidst sås.

	2021	2020	2019	2018	2017	2016
I alt antal	44003	40969	37422	40840	42569	49883
Antal pr dag	376	347	325	355	373	437
Antal fuglearter	103	109	108	97	102	114
Art						
Ringdue	6223	1409	1716	1770	3192	1933
Bramgås	4466	915	3452	6206	2060	3479
Stormmåge	3633	3768	1580	1497	3646	2887
Grågås	2939	1634	2349	5718	2983	4249
Hættemåge	2296	2159	1471	1767	3745	7949
Gråspurv	2211	2323	2795	1658	1223	1057
Sanglærke	1992	2306	2136	1630	1594	1756
Skovspurv	1591	1574	1572	1170	1216	1482
Gråand	1338	1209	511	533	449	1036
Sølvmåge	1315	1503	764	567	1185	1042
Råge	1090	2512	4746	4784	4533	4118
Gråkrage	1087	1252	980	972	1013	861
Solsort	1068	1040	1133	1183	1137	865
Allike	998	1040	1247	762	1333	1276

Vibe	987	896	276	721	870	1862
Stær	952	1515	634	702	990	1774
Landsvale	924	1010	935	970	960	854
Bogfinke	801	1098	994	812	820	619
Musvit	501	415	291	413	400	358
Gulspurv	452	425	418	336	501	617
Fasan	409	443	328	192	401	477
Blishøne	372	899	263	191	192	999
Tornsanger	369	373	451	504	595	498
Tornirisk	356	244	284	143	192	80
Bysvale	353	500	580	637	558	468
Munk	330	466	453	410	356	283
Gransanger	313	259	293	126	227	303
Krikand	313	194	28	30	52	569
Grønirisk	308	336	399	387	413	332
Blåmejse	296	275	187	198	139	239
Hvid Vipstjert	256	305	356	251	295	356
Stillits	251	104	100	129	100	60
Gærdesmutte	250	302	133	112	146	345

Husskade	228	225	220	267	280	250
Engpiber	226	189	237	135	149	142
Knopsvane	182	124	14	58	11	150
Sangdrossel	118	134	250	136	153	80
Gærdesanger	106	177	173	128	83	153
Rødstjert	95	88	152	125	122	95
Ravn	95	80	86	9	18	9
Sangsvane	95					
Musvåge	87	89	88	71	86	67
Gravand	73	130	65	121	146	153
Sjagger	69	1911	620	628	1	222
Blisgås	65	125	165	228	2550	741
Rørhøg	59	25	43	15	25	65
Havesanger	53	43	53	60	69	25
Jernspurv	48	46	41	43	36	99
Knarand	40	46				
Sortkrage	37	35	21	8	7	14
Gulbug	35	38	45	54	41	25
Mursejler	35	26	87	258	133	53
Svaleklire	33	47	4	8	9	9
L. Lappedykker	32	177	7	34	64	190
Skeand	31	80			4	2
St. Flagspætte	31	54	24	76	49	56
Dompap	29	12	34	27	25	11
Skarv	27	30	29	59	69	25
Grønspætte	25	46	22	1	32	1
Spætmejse	23	73	60	35	7	27
L. Præstekrave	23	20	6		2	5
Rødhals	22	29	27	13	20	53
Rørhøne	19	102	71		27	26
Løvsanger	19	18	42	24	24	47
Troldand	18	33	1	3	5	322
Rød Glente	18	5	12	2	1	8
Fiskehejre	16	51	40	41	52	54
Canadagås	14	63	150		70	350
Rørsanger	14					
Sumpmejse	13	14	7	13	19	9
Huldue	13	12	14	1	1	1
Tårnfalk	12	13	15	27	24	7
Skovskade	12	8	11	3	6	5
Kærsanger	11	11	2	29	21	22
Spurvehøg	9	8	10	7	2	12
Gøg	9	6	3	6	4	35

Stenpikker	8	39	15	8	16	7
Halemejse	7	24		2	3	2
Taffeland	7	10		2		77
Trane	7	2				
Havørn	6	7	11	4	6	5
Rørspurv	6	3	10		2	8
Lille Gråsiken	5	2		2		
Hvidklire	4	9	9		4	
Dob.bekkasin	4	5	3	1	1	41
Sædgås	4					
Husrødstjert	3	17	27	34	42	27
Strandskade	3	13	6	12	13	14
Tinksmed	3	11	25			3
Svartbag	3	4	2	3	4	7
Sildemåge	3	1	2	2	6	7
Digesvale	2	6	3			18
Hvæpsevåge	2	2			5	2
Kvækerfinke	2					
Tyrkerdue	1	2	1	2	1	4
Ringdrossel	1	2	1		1	1
Fiskeørn	1	1	1			
R. Tornskade	1			1		
Dværleggås	1					
Vandrefalk	1					
Vandrikse	1					
Storspove	1					
Hjejle		1142	166	14	1	1
Vindrossel		95	11	48		166
K. Træløber		5				3
Pibeand		4				2
Blå Kærhøg		1				2
Engsnarre		1				
Brushane		1				1
Småspove		1				
Nattergal		1	3		2	1
Bynkefugl		1	1	3		3
St. Tornskade		1				
Agerhøne						19
Gul Vipstjert			1			
Rådyr	374	90	20	68	95	33
Hare	346	274	197	232	329	520
Kat	37	46	33	23	38	24
Ræv			1	5	10	1

Ud over disse har jeg i de foregående år yderligere set følgende fuglearter **i, over eller ved** de 9 markblokke: Gråstrubet Lappedykker, Knortegås, Atlingand, Duehøg, Dværgfalk, Vandrefalk, Vagtel, Hedehøg, Stor Præstekrave, Temmincksryle, Rødben, Sortklire, Mudderklire, Fjordterne, Skovhornugle, Mosehornugle, Rødrygget Svale, Misteldrossel, Sivsanger, Topmejse, Fyrremejse, Sortmejse, Grå Fluesnapper, Fuglekonge, Grønsisken og Kernebidder, i alt sammenlagt mere end 140 fuglearter.

Skovspurv, Gærdesanger, Tårnfalk og Stillits, alle defineret som landbrugsfugle. Fotos: Poul Brugs Rasmussen

Antallet af observationer skal med, også de er opstillet efter hyppighed i 2021. Tallene udviser ikke så store udsving som antallet af fugle, og er derfor et mere retvisende billede af arternes udbredelse i landbrugslandet, ja faktisk er sumtallet forbavsende konstant, men også de enkelte arter er ekstra opmærksomhed værd. Årets samlede antal af observationer blev på **12407**, mens det sidste år var **13277**. Også her giver det mening at dykke ned i tallene, hvis man skal tolke på tendenser. I skemaet er landbrugsfuglene markeret med fed og kursiv, de firbenede dyr til sidst.

	2021	2020	2019	2018	2017	2016
I alt antal	12407	13277	11935	11208	12828	12623
Antal pr dag	106	113	103	85	99	97
Antal fuglearter	103	109	108	97	102	114
Art						
Sanglærke	855	904	820	655	766	768
Ringdue	715	709	680	707	777	746
Bogfinke	643	778	689	593	632	484
Solsort	626	636	669	686	686	564
Gråkrage	585	630	524	503	481	481
Skovspurv	516	535	532	418	453	496
Gråspurv	503	483	491	421	441	299
Gulspurv	389	369	327	295	425	496
Musvit	388	315	238	308	313	276
Fasan	334	335	285	166	313	356
Landsvale	317	356	357	336	318	292
Råge	305	469	702	701	843	669
Gråand	303	228	168	202	235	288
Tornsanger	300	313	346	370	372	355
Gransanger	298	245	281	125	213	290
Munk	297	410	378	369	320	252
Sølvmåge	266	276	251	150	244	258

Grågås	265	265	223	278	272	306
Allike	250	308	249	226	320	280
Gærdesmutte	245	289	130	109	145	319
Stormmåge	239	336	183	248	371	260
Blåmejse	229	216	138	143	113	189
Grønirisk	217	271	319	260	289	265
Blishøne	207	201	162	134	145	200
Stær	191	225	156	167	264	203
Hvid Vipstjert	189	214	224	177	212	203
Husskade	189	189	168	160	218	179
Vibe	177	199	75	159	268	333
Engpiber	164	141	160	104	120	121
Hættemåge	156	192	113	155	349	289
Bysvale	119	139	180	193	178	203
Stillits	114	67	63	79	59	40
Sangdrossel	113	119	128	118	147	73
Gærdesanger	103	168	166	119	81	149
Tornirisk	96	90	100	59	80	37
Rødstjert	92	82	145	115	119	93
Knopsvane	84	61	7	31	6	77
Musvåge	82	74	75	70	76	62
Ravn	81	55	36	8	16	8

Rørhøg	57	24	40	15	24	49
Havesanger	50	43	53	60	68	25
Jernspurv	49	46	39	43	36	97
Krikand	49	39	10	7	23	62
Gravand	37	65	43	74	59	93
Sortkrage	36	35	19	8	7	14
Gulbug	35	38	42	51	41	25
L. Lappedykker	31	86	6	19	43	107
St. Flagspætte	31	50	23	71	48	50
Knarand	26	26			14	37
Grønspætte	25	43	22	1	32	1
Skeand	25	33			1	2
Svaleklire	24	26	4	6	9	6
Skarv	24	22	22	43	28	22
Spætmejse	23	68	49	34	7	23
Rødhals	22	29	26	13	20	52
L. Præstekrave	21	15	6		1	4
Løvsanger	19	18	42	24	24	47
Dompap	19	9	25	18	15	7
Rød Glente	19	5	12	2	1	8
Fiskehejre	16	50	33	37	49	51
Rørhøne	15	81	55		22	19
Bramgås	15	5	13	28	20	15
Rørsanger	14					
Tårnfalk	13	13	15	27	24	7
Sumpmejse	12	12	7	13	18	9
Kærsanger	12	11	1	26	19	19
Mursegler	11	11	31	47	27	15
Sjagger	10	46	15	50	1	9
Troldand	9	15	1	2	3	86
Huldue	9	10	10	1	1	1
Spurvehøg	9	8	10	7	2	12
Gøg	9	6	3	8	4	33
Skovskade	8	5	7	3	3	4
Blisgås	8	2	6	15	32	15
Stenpikker	7	25	8	6	12	6
Rørspurv	6	3	8		2	8
Havørn	5	7	9	4	4	5
Halemejse	4	14		2	2	2
Dob.bekkasin	4	4	3	1	1	12
Trane	4	1				
Husrødstjert	3	16	26	31	33	25

Svartbag	3	4	2	3	4	4
Strandskade	2	9	5	12	7	12
Hvidklire	2	7	8		4	
Taffeland	2	5		1		32
Digesvale	2	4	3			5
Canadagås	2	3	6		2	2
Hvæpsevåge	2	2			3	2
Sildemåge	2	1	2	2	4	4
Sangsvane	2					
Kvækerfinke	2					
Tinksmid	1	7	8			3
Ringdrossel	1	2	1		1	1
Fiskeørn	1	1	1			
Tyrkerdue	1	1	1	2	1	4
Lille Gråsisken	1	1		1		
R. Tornskade	1			1		
Dværggås	1					
Vandrefalk	1					
Vandrikse	1					
Storspove	1					
Vindrossel		8	5	6		3
K. Træløber		4				2
Hjejle		3	3	2	1	1
Pibeand		2				2
Blå Kærhøg		1				2
Engsnarre		1				
Brushane		1				1
Småspove		1				
Nattergal		1	3		2	1
Bynkefugl		1	1	3		3
St. Tornskade		1				
Agerhøne						10
Gul Vipstjert			1			
Hare	186	160	121	144	174	241
Rådyr	89	44	14	37	50	23
Kat	34	43	30	23	35	24
Ræv			1	5	10	1

Konklusion: Dalgaard *et al.* (2020 p. 12) når frem til, at i landbrugslandet er det nødvendigt at følge strategier for såvel naturreservation som for naturintegration, hvis tilbagegangene blandt de rødlistede landbrugslandsfugle skal imødegås.

Kilder og supplerende læsning

Mine årlige Viberapporter gennem de foregående 10 år kan ses som supplerende læsning, idet hvert års afrapportering har fokuseret på forskellige emner.

Andersen, N. 2020. Vibeforår i landbrugslandet. Opdatering 2020. **Nu på rødlisten.**

<https://pub.dof.dk/artikler/1770/download/2020-vibeforaar-i-landbrugslandet-2020-opdatering>

Andersen, N. 2019. I Vibens tjeneste. Vibeforår i landbrugslandet, opdatering 2019.

https://www.doffyn.dk/images/nyheder/Fyns_fugle/rapporter/2019_I_Vibens_tjeneste.pdf

Andersen, N. 2018. Hver Vibe tæller. Vibeforår i landbrugslandet, opdatering 2018.

https://www.doffyn.dk/images/nyheder/Fyns_fugle/rapporter/2018_10_27_Vibeforar_i_landbrugslandet_opdatering_2018.pdf

Andersen, N. 2017. Vibetørke. Vibeforår i landbrugslandet, opdatering 2017. <https://pub.dof.dk/artikler/34/download/2017-vibetoerke-vibeforaar-i-landbrugslandet-opdatering-2017>

<https://pub.dof.dk/artikler/34/download/2017-vibetoerke-vibeforaar-i-landbrugslandet-opdatering-2017>

Andersen, N. 2016: Jo vådere, jo Vibere... Opdatering 2016 af Vibeforår i landbrugslandet.

<https://pub.dof.dk/artikler/35/download/2016-jo-vaadere-jo-vibere-opdatering-2016-af-vibeforaar-i-landbrugslandet>

Andersen, N. 2015: Et lille lys i mørket. Opdatering 2015 af Vibeforår landbrugslandet.

<https://pub.dof.dk/rapporter/28/download/2015-et-lille-lys-i-moerket-opdatering-2015-paa-vibeforaar-i-landbrugslandet>

Andersen, N. 2014: Vibe-alarm! Webpublikation, tilgængelig her på DOF-Fyns hjemmeside.

https://www.doffyn.dk/images/nyheder/Fyns_fugle/rapporter/2014_Vibealarm_Opdatering_2014_af_Vibeforr_i_landbrugsland_et.pdf

Andersen, N. 2013: Vibeforår i landbrugslandet. Opdatering 2013.

<http://www.sydfynsnatur.dk/downloads/vibefor%C3%A5r2013.pdf>

Andersen, N. 2012: Vibeforår i landbrugslandet, opdatering 2012. <https://docplayer.dk/17836759-Vibeforaar-i-landbrugslandet-opdatering-2012-indhold.html>

<https://docplayer.dk/17836759-Vibeforaar-i-landbrugslandet-opdatering-2012-indhold.html>

Andersen, N. 2011: Vibeforår i landbrugslandet. <http://www.sydfynsnatur.dk/downloads/vibeprojekt2011.pdf>

Andersen, N. 2012: Vibeforår i landbrugslandet. Pandion 11.05.2012. <http://pandion.dof.dk/artikel/vibeforår-i-landbrugslandet-0>

Dalgaard, T.et al. 2020. *Biodiversitetsvirkemidler på danske landbrugs- og skovrejsningsarealer*. Aarhus Universitet.

DCA – Nationalt Center for Fødevarer og Jordbrug. 198 s. - DCA rapport nr. 178

<https://dcapub.au.dk/djfpdf/DCArapport178.pdf>

Farmers for Skylarks. Unique cooperation to reverse the trend for a threatened species. Report. Skylark plots. 2018.

http://www.birdlife.org/sites/default/files/attachments/farmers_for_skylarks_june_2018_en.pdf

Farmers for Skylarks. Unique cooperation to reverse the trend for a threatened species. Report. Skylark plots. 2018.

http://www.birdlife.org/sites/default/files/attachments/farmers_for_skylarks_june_2018_en.pdf

Fremme af agerlandets fugle på Bornholm http://www.dof-bornholm.dk/wp-content/uploads/2020/07/bilag1_projektbeskrivelse_agerlandets_fugle_paa_bornholm_2020-06-30.pdf.

og <http://blf.dk/aktuelt/nyheder/fremme-af-agerlandets-fugle-paa-bornholm/>

og <http://blf.dk/aktuelt/nyheder/fremme-af-agerlandets-fugle-paa-bornholm/>

Heggøy, O. & Eggen, M. 2020. Tiltak for bakkehekkende fugler i jordbrukslandskapet. NOF-Rapport 2020-3. 76 s

https://www.birdlife.no/prosjekter/rapporter/2020_03_NOF.pdf

Jordbruget er faldet med 10 pct. på halvtreds år. Afgrøder i dansk landbrug. Nyt fra Danmarks Statistik 15. juli 2021.

<https://www.dst.dk/da/Statistik/nyt/NytHtml?cid=32736>

TV2 Fyn: Fugl truet på eksistensen på Fyn - men ornitolog har mulig løsning. <https://www.tv2fyn.dk/fyn/fugl-truet-paa-eksistensen-paa-fyn-men-ornitolog-har-mulig-loesning>

<https://www.tv2fyn.dk/fyn/fugl-truet-paa-eksistensen-paa-fyn-men-ornitolog-har-mulig-loesning>

Nu er viben kommen – men der er færre af dem. Dansk biodiversitet er i tilbagegang <https://www.kristeligt-dagblad.dk/danmark/viben-er-noedlidende-men-lokalt-kan-graagaes-stoette-en-bestand>

<https://www.kristeligt-dagblad.dk/danmark/viben-er-noedlidende-men-lokalt-kan-graagaes-stoette-en-bestand>

Petersen, Bo Svenning: *EUROPEAN UNION MANAGEMENT PLAN FOR LAPWING 2009-2011*

Skov- og naturprojekt Løkkeby. https://www.gubra.dk/wp-content/uploads/2020/09/Langeland_infolder_Gubra_sept-2020-1.pdf

https://www.gubra.dk/wp-content/uploads/2020/09/Langeland_infolder_Gubra_sept-2020-1.pdf

Viber i vildrede. <https://effektivtlandbrug.landbrugnet.dk/artikler/natur/63374/viber-i-vildrede.aspx>

Vild Med Vilje: <https://www.vildmedvilje.dk/>

Hans Meltofte, Lars Dinesen, David Boertmann og Poul Hald-Mortensen: Danmarks fugle gennem to århundreder. Forlaget Biofolia, 2021, 184 sider. Også udkommet som monografi i [Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift årgang 115 nr. 1, 2021](#).

Helge Røjle Christensen: NÆSTEN 3 MIO. FUGLE forsvundet fra det åbne land. Fugle & natur 1, februar 2018, side 3-6. <https://pub.dof.dk/publikationer/71>

Fredshavn, J.R., Holm, T.E., Sterup, J., Pedersen, C.L., Nielsen, R.D., Clausen, P., Eskildsen, D.P. & Flensted, K.N. 2019. Størrelse og udvikling af fuglebestande i Danmark - 2019. Artikel 12-rapportering til Fuglebeskyttelsesdirektivet. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 46 s. - Videnskabelig rapport nr. 363. <http://dce2.au.dk/pub/SR363.pdf>

DOF's punkttællinger. Indeks og tendenser. <https://www.dof.dk/fakta-om-fugle/punkttællingsprogrammet/indeks-og-tendenser>

Den danske Rødliste 2019.

<https://bios.au.dk/forskningraadgivning/temasider/redlistframe/artsgrupperne/hvirveldyr/fugle/>

Thomas Vikstrøm og Charlotte Moshøj: Fugleatlas. De danske ynglefugles udbredelse 2014-2017. Lindhardt og Ringhof Forlag A/S og Dansk Ornitologisk Forening 2020.

Op til 20.000 rådyrlam dræbes hvert år i Danmark. <https://www.jaegerforbundet.dk/om-dj/dj-medier/nyhedsarkiv/2017/op-til-20-000-radyrlam-draebes-hvert-ar-i-danmark/>

Her blev der så plads til et instruktivt billede af et fredeligt forhold mellem Havørn og Vibe, prædator og potentielt bytte. Her står de to arter på jorden, og er der ingen fare. Foto: Erik Thomsen.

Tak

Tak til de mange fotografer for at have stillet fotos til rådighed: Niels M. Pedersen, Flemming Johansen, Leif Sørensen, Jørgen Dam, Erik Thomsen, Susanne Jervelund, Peter Sørensen og Poul Brugs Rasmussen. Tak til Jens Gregersen for illustrationer og genbesøg på Vibelokaliteter. Tak for de mange samtaler i felten til Vibeværter, naboer, lokale m. fl.

Vibens forår i 2021. Appendix 1

Vinteren 2020-21: Kalendervinteren 2020-2021 (december, januar og februar) Tør og med gennemsnitlig temperatur og solskin. Mange nedbørsdøgn men under gennemsnitligt antal snedækkedøgn og ingen skybrud. Normalt antal frostdøgn og en del isdøgn. December var varmere, og januar og februar koldere end deres tilhørende klimanormaler. December og februar var tørrere og januar gennemsnitlig ift. deres tilhørende klimanormaler og tiårs-gennemsnit.

Parameter	Vinter 2020-2021	Normal 1991-2020	Dekadegennemsnit 2011-20
Temperatur	1,8 °C	2,0 °C	2,3 °C
Nedbør	155 mm	186 mm	194 mm
Soltimer	161 timer	165 timer	169 timer

Februar 2021: Meget tør og solrig. Kølig, men med meget vekslende temperaturer. Fjerdehøjeste maksimumstemperatur siden 1874. Mange snedækkedøgn og en del nedbørsdøgn men ingen skybrud. Mange frost- og isdøgn.

Parameter	Februar 2021	Normal 1991-2020	Dekadegennemsnit 2011-20
Middeltemperatur	0,1 °C	1,5 °C	1,8 °C
Nedbør	26 mm	50 mm	49 mm
Soltimer	101 timer	69 timer	71 timer

Måned	Vibeforår	Markdrift	Vejret
1-5 marts	Den 1. marts sås 5 Viber i M 3. Sangflugt allerede på førstedagen.	Der er kun få vandfyldte lavninger. Rød Svingel kunstgødes.	Tæt tåge og rolig vind
5-10	Kun få marker kan fremvise de første Vibeflokke. M3 stråkast set. Og positurer. Flest i vinterdragt, men også nogle i sommerdragt.	Markveje udbedres. Der kunstgødes. Pløjes på sprøjtet stub. Stensamling. Pløjejord harves.	Opklaring, Nattefrost. Vejrskift
10-15	Den ene dag mange, den næste ingen. Der ses indledende territoriale træk som stråkast og vuggen henvendt mod andre hanner.	Markarbejdet har ligget stille. Omfattende drænsarbejde i M 3 fortsætter.	Vejromslag regn og blæst
15-20	Ses på 3 marker, pløjejord og vinterhvede. Indbyrdes afstand mellem hannerne. Territoriale handlinger, vuggen, stråkast, redeskrab. Hunner er nu ankommet. Flere står enkeltvis og inaktive på markerne.	Efter regnvejret er der nu vand i flere lavninger. Omfattende drænsarbejde får vandstanden i oversvømmelser og søer til at falde dramatisk.	Nattefrost, morgentåge og koldt, mere sol, snebyger
20-25	Samme 3 marker har Viber i vekslende antal, men forekomsterne stabiliseres. Etablering af territorier, men også meget inaktivitet. Trækket er forbi, nu etableres territorierne.	Pløjejorden lysner og tørrer op. Der drænes stadig på livet løs i M 3. Og der spredes kunstgødning	Nattefrost vekslende skydække, under 10°
25-31	Fuglene står enkeltvis, midlertidig stilstand i aktivitet. Pludselig territoriekampe og sangflugt. Der er tidvist meget aktivitet med kampe mellem hanner og interesserede hunner.	Kunstgødning er påbegyndt vinterhvede. Drænsarbejdet har sat sine tørre spor i de våde lavninger.	Forårsvejr. Nattefrost.

Marts 2021. Lidt over gennemsnitlig temperatur, nedbør og solskin. Syvendehøjeste maksimumstemperatur siden 1874. Ubetydeligt antal snedækkedøgn, en del nedbørsdøgn men ingen skybrud. En del frostdøgn men ingen isdøgn.

Parameter	Marts 2021	Normal 1991-2020	Dekadegennemsnit 2011-20
Middeltemperatur	3,9 °C	3,3 °C	3,3 °C
Nedbør	51 mm	46 mm	46 mm
Soltimer	141 timer	131 timer	131 timer

April 1-5	Der synes at være faldet ro på Viberne, de står enkeltvis eller parvis. I marker med vinterkorn er de efterhånden svære at få øje på. Første ruger.	Arbejdet i markerne indledes med pløjning, harvning, såning, tromling og stensamling.	Køligt, sol sne og blæst	
5-10	Mange står enkeltvis, også ♀, 4 ruger, og der ses territorialflugt. Der ses konstant Viber i 3 marker. Flere parringer set, jordbehandling giver omskiftelige miljøer og reder ødelægges.	Tilsåningen er i gang. Der køres kunstgødning ud på sort jord. Opfyldning af lavninger med jord.	Blæst fra NV, koldt. Hvide byger.	
10-15	Der er territoriefaste Viber tre steder, men der er meget forstyrrelse. Parringer ses dagligt. Territorialflugt, mange skal begynde på ny.	Der bringes kunstgødning ud og gylle udlægges på vinterhveden og samler mange måger.	Regn, hagl og blæsende.	
15-20	Hunner ruger og hanner vogter, men den megen aktivitet med markarbejde har fordrevet Viberne flere steder. Parringer ses.	Der harves stadig. Og samles sten. Der sås og udjævnes jord i lavninger og giftsprøjterne luftes.	Klart og solrigt. Tørt. Endelig forår	
20-25	Der er spredte forekomster nu. Parringer ses. Kan nu kun ses i to marker. 2 ruger, ofte med en vogtende han. De hjemløse Vibepar tager bestik af situationen.	Tromles på nysået jord. Vårsåede afgrøder er ved at spire. Der sprøjtes i vinterkorn og der kunstgødes.	Nordenvind, sol og koldt. Vejrskift.	
25-30	Visuel kontakt med 3 rugende viber. En rugende fugl stikker af i de tromlede stuegulvsomgivelser. I vinterhveden er det vanskelig at finde frem. Kun iagttagelser i en enkelt markblok efterhånden.	Der sprøjtes og der kunstgødes. Stadig drænsarbejde. Sprøjtning på nysået jord. Og tromling på nyspiret vårbyg.	Det gode vejr er afløst af mere ustadigt	
April 2021: Ottendesolrigeste siden 1920. Meget kold og tør. Lavt antal snedækkedøgn, en del nedbørsdøgn men ingen skybrud. Mange frostdøgn men ingen isdøgn.				
Mindst nedbør kom der på Fyn med 19,1 millimeter i gennemsnit.				
	Parameter	April 2021	Normal 1991-2020	Dekadegennemsnit 2011-2020
	Middeltemperatur	5,6 °C	5,7 °C	7,4 °C
	Nedbør	23 mm	39 mm	38 mm
	Soltimer	245 timer	188 timer	210 timer
Maj 1-5	Første 4 Vibekyllinger set, moderen varmer kuldet. Flere ruger stadig. Det meste foregår på vårbygmarker.	Måneden starter med sprøjning af vårbyg	Ustadigt med regn og sol, køligt	
5-10	Flere Viber ruger. Ved tabt kuld, ses nye territoriale ritualer, sangflugt, redeskab, stråkast og parringer. Nye marker inddrages i M 3.	Afgrøderne er i vækst. Raps på nippet til at blomstre.	Køligt, regn. Omslag og 20°	
10-15	De er rugende fugle med de vogtende hanner, og der er nu halvstore unger.	Rapsen blomstrer. Stensamling	Køligt og regn.	
15-20	Enkeltfugle ruger endnu. Kyllingerne er blevet store, der ses stadig territoriemarkeringer. Nye fugle opdages i to spinatmarker, ved Hvidkilde og Egense Kirkevej.	Der sprøjtes i markerne, og giftsprøjterne er overalt. Sten samles. Der spredes kunstgødning.	Ustadigt, men varmere	
20-25	Der er stadig rugende Viber i vårbyg med vogtende hanner. Også store unger, der er meget aktive og mobile. Nye ynglefund i spinatmark. Det tynder generelt ud i Vibeobs sidst i maj	Stensamling i spinatmarker.	Ustadigt vejr, blæsende og køligt med regn	
25-30	De første unger er store nu og svære at skelne fra de gamle fugle. I spinatmarkerne ruger Viberne.	Raps blomstrer. Der sprøjtes i frøgræs. Sprøjterne befærdet landet	Regn, men efterhånden lidt varmere. Skybrud 30/5	

Maj 2021. Næstvådeste siden 1874, fjerdesolfattigste siden 1920 – og ret kold. Rekordmange nedbørsdøgn men kun to skybrud. Ubetydeligt antal frostdøgn og sommerdøgn. Der var mange nedbørsdøgn i maj 2021, på landsplan i alt 23,4 døgn, hvilket er ny rekord for maj måned. Der blev registreret to skybrud, et den 16. ved Odense Lufthavn og et dobbelt den 28. i Svendborg. Skybrud er defineret som mere end 15,0 millimeter nedbør på 30 minutter.

Parameter	Maj 2021	Normal 1991-2020	Dekadegennemsnit 2011-20
Middeltemperatur	9,8 °C	11,4 °C	11,7 °C
Nedbør	107 mm	47 mm	47 mm
Soltimer	140 timer	237 timer	247 timer

Foråret (marts, april og maj) 2021. Ottendevådeste (sammen med 1920) siden 1874, køligt og med under gennemsnitligt solskin. Mange nedbørsdøgn men lavt antal snedækkedøgn og få skybrud. En del frostdøgn men ingen isdøgn. Marts var gennemsnitlig, og april og maj en del koldere end deres tilhørende klimanormaler. Marts fik med 20,1°C den syvendehøjeste maksimumstemperatur siden 1874. Der var mange nedbørsdøgn i foråret 2021, på landsplan i alt 48,5 døgn.

Parameter	Forår 2021	Normal 1991-2020	Dekadegennemsnit 2011-20
Temperatur	6,4 °C	7,3 °C	7,6 °C
Nedbør	181 mm	132 mm	128 mm
Soltimer	527 timer	555 timer	595 timer

Juni 1-5	Der ruges nu i spinatmarkerne af de Viber, som er kommet senere i gang. Formentlig har de mistet første kuld. Unger er næsten fuldvoksne. Andre ugegamle og mindre.	Raps er begyndt at afblomstre. Der sprøjtes i vinterhvede.	Varme dage
5-10	Der er stadig rugende fugle i spinatmarkerne, ellers ses Viber næsten ikke.	Der sprøjtes stadig meget, nu i vårbyg.	Lunt, ikke meget vind
10-15	Det er ved at være slut med Vibetilstedeværelse	Hveden er skredet. Tidspunktet 10 juni er velegnet til afgrødeopgørelsen. I år 9. juni. Der radrenses i spinatmarkerne.	Mere ustadig og blæsende
15-20	Der ses enkeltviber, men ingen unger ses mere.	Der sprøjtes i vinterhveden. Der slås og luges væselhale i rødsvingelmark. Spinatmarkerne lukker rækkerne	Varmt, svag vind
20-25	Et uroligt par atter set i M 3, men ellers er Viberne fortrukket fra landbrugslandet ud til kystnaturen.	Der slås partier i frøgræsmarker. Frøgræs slås ned efter skybrud. Der sprøjtes i vårbyg.	Skyer og sol, svage vinde.
25-30	Der ses kun voksne fugle, og kun i beskedent tal. Fuglene samles udenfor landbrugslandet i småflokke.	Der slås rabatter.	Stabil periode med pænt vejr

Juni 2021: Varm, meget tør og ret solrig. Femtehøjeste maksimumstemperatur siden 1874. Et voldsomt varmpust ramte Danmark midt på måneden og gav en landsdækkende varmebølge og regionale hedeølger. Enkelte skybrud, under gennemsnitligt antal nedbørsdøgn, over gennemsnitligt antal sommerdøgn.

Parameter	Juni 2021	Normal 1991-2020	Dekadenormal 2011-20
Middeltemperatur	16,0 °C	14,5 °C	14,9 °C
Nedbør	29 mm	64 mm	67 mm
Soltimesum	250 timer	227 timer	236 timer